

בסייעתא דשמיא

גלייזן י'

ערש'יק פרישע מיטו'ן
כ"ה תמוז תשפ"ו לפ"ק

גלייזן

מעשה שבת

שאלות ממעשיות שהיה - וביאורים ובירורים בהל' שבת
שנמסרו ע"י הלומדים החשובים חברי תבורת הל' שבת

ותשובות להלכה ע"י הרבנים הגאונים מורי צדק
בבית הוראה דקהלתינו תק' רבני כוללינו שליט"א

גליון מעשה שבת

שאלות ותשובות - ממעשיות שהיה
וביאורים ובירורים בהל' שבת

הגליון יוצא לאור

ע"י חבורת הל' שבת
בכולל אברכים ד'טאהש

- זמן הקיץ תשפ"ו -

להעיר, להוסיף, או להגיב בעניני הגליון,
יוכלו לפנות אל עורכי הגליון:

גבאי הכולל
הר"ר יואל הלל בראך הי"ו
438-408-5239

גבאי החבורה
הר"ר איתמר פעלבערבוים הי"ו
438-409-0186

שאלות הדדיות

תשובותיהם יופיעו בעזרת השם בגליון הבא

שאלה מ"ט

אני מקפיד שלא להתפלל בערב שבת מנחה וקבלת שבת במנין מוקדמת, ובשבוע העבר היו תשעה אברכים שרצו להתפלל בזמן המוקדם, ובקשו ממנו שאתפלל עמם ואשלים את המנין, ובהיות ששמעתי שיש מפקפקים על זה לא רציתי להשלים המנין, האם נכון עשיתי. (רס"ז)

שאלה נ'

אשה שלא שמעה ברכת המוציא מבעלה האם יצאה ידי חובת לחם משנה או צריכה לברך בעצמה על שני שלימים אחרים, ומה הדין כשלא נטלה עדיין ידיה, ומהו אם כששמעה לא היו ידיה נקיות. (ער"ד)

שאלה נ"א

אחד אמר לי שקשה לו לאכול של"ס לפי שעדיין לו נתעבל המזון מסעודת היום [ואינו מחויב לצער עצמו כמ"ש בשו"ע] האם ראוי לייעץ לו שיהלק סעודת שחרית (כמ"ש רצ"א ס"ג) או לא מטעם שכתב המג"א שאין לדרוש כן ברבים. (רצ"א)

שאלה נ"ב

בליל שב"ק מצאתי בביתי בעלי חיים קטנים שאינם מזיקים אבל הם מאוסים ביותר והקטנים מפתחים מהם, האם מותר למלטלץ ע"י בלי, ובמקום שא"א בלא צידה מה יעשה, ואם יש חילוק אם הוא בחדר האוכל או בחדרי השינה. (ש"ח-שט"ז)

שאלה נ"ג

שער שנתלש וקצתו נסתבך ונקשר בשערות האחרים, ומפריע לו שער התלוי, והשאלה אם מותר לחתכו בסכין כיון שממילא אינו מחובר, ואם צריך לעשותו בלאחר יד משום מוקצת. (ש"ח-ש"ט)

שאלה נ"ד

יש לי באט"י שיש לה שורה בצבע (מהפירמ"ע **NUK**) וכשממלאין אותה במים חמין נסתלק הקאלי"ר עד שנצטנן קצת (והוא כדי לראות אם היא ראויה ליתנה לתינוק) האם רשאי להשתמש בה בשבת. (ש"ב)

= השאלות מגליז' ט' =

שאלה מ"ג

שב"ק בעת הסעודה נשמטה הסכין מבית היר באופן שא"א לתקנו עוד, והשאלה הוא לגבי מוקצה, הן לגבי הסכין והן לגבי הבית יד, שאלה של הבית יד הוא אם יש בו שום השתמשות היתר, והשאלה של הסכין הוא דביון דבמקום היזק מותר למלטל מוקצה עכ"פ בהיזק דרבים ובמקום שיש ילדים לבו"ע מותר אפי' בדליכא רבים א"כ יהא מותר לשלמלו. (ש"ח)

שאלה מ"ד

יש לי זייע"ר בהסינ"ק וכל שבת אחר הסעודה יש בו לאקש"ן ובונדלע"ך שיריים מהזו"פ, ומעבב המים לצאת, והשאלה אם מותר לשלמל הזייע"ר להאשפה ואח"כ להחזירו למקומו. (ש"ח)

שאלה מ"ה

נמלתי בני קמץ בן שנתים על זרועתי והרגשתי שיצא העצם שבידו ממקומו, וכבר היה בן פעם אחת ונסעתי לא"פ קליני"ק והרופא החזירו למקומו ואמר שאם יארע בן פעם אחרת יורו לבא מהר שיחזירו אותו למקומו בעיקר בתוך מעל"ע, דאם ימתינו יותר יתנפת המקום ויהיה קשה להחזירו, ואח"כ שמעתי שיש חברי הצלה פה בקריתינו שיכולין להחזירו ואין צריכין לילך לא"פ קליני"ק, ועכשיו שאירע בן בשבת נסתפקתי אם מותר לילך לחבר הצלה שיחזירו, דאיתא במחבר סי' שכ"ח ס' ל' דאסור לשפשף הרבה בצונן שזה הוא רפואתו, והאידנא דהרפואה הוא שמחזירין אותו בידים הוי זה רפואתו ולכא"ו אסור. (שכ"ח)

שאלה מ"ו

בשבת אחד היה לי אורחים שאכלו בבית צירל והמאכלים היו בהפריזשעדי"ר שבקומה השני ולא היה אפשר להביאם והיה שם דלת שיש שם אל"אר"ם אבל היה שייך להביא מהעד של הנשים שהוא בצד אחר של הבנין, והשאלה הוא אם מותר להניח המאכלים בקופה להביאו מבחוץ של הבנין, וגם היה הזמן מאוחר סמוך לזמן מוצש"ק. (שכ"ג)

שאלה מ"ז

מה הדין עם טו"ם שעושין קול כשמנענעו שנותנים לילדים קטנים לשחק בהם האם יש בהם איסור השמעת קול, ואם אסור מה עושין בבאק"ס של טו"ם שיש בהם מעורבים הרבה טו"ם שמשמיעין קול האם צריכין להסירן קודם שבת משום מוקצה או מותר להשאירן שם או אפי' ליתנן לילדים קטנים כיון שהוא להנאתן דינו כצרכי תינוק דמותר אפי' לספות בידים שזה מרגיען. (של"ח-ש"ח)

שאלה מ"ח

בשב"ק זו שחק בני עם משחק פע"ן המסבבין בידים ונקשר בשערות ראשו באופן שלא היה דרך להחזירו, והיה כואב לו, והשאלה הוא אם מותר לתלוש השערות משום צרכי קמץ, ואם מותר ע"י שינוי האיד עושין שינוי בזה. (ש"מ)

תשובות

על השאלות מגליון ט'

תשובה להלכה על שאלה מ"ה
ע"י הגאון הגדול הדומ"ץ שליט"א
ראה"כ בכולל צעירים

עכו"ם במקום מצוה, וכ"מ מהטו"ז (שם ס"ק כ"א), שאסור רק משום דהיא מסייע, וכן שיכולה לנקר תחת הצפרנים, אבל מודה דעצם גזיזת הצפרנים הוי מלאכה שאצל"ג.

וכן דעת כמה גדולי הפוסקים, וביניהם הסדרי טהרה (יורה דעה ס"ק ל"ט) והחתם סופר (בהגותיו לאו"ח סי' ש"מ, ובסי' ש"ג ס"ק כ"ב), ודעתם דהרי עיקר מלאכת גוזז במשכן היה שגזזו את הצמר משום שהיה צריכים לצמרן, ולכן הגוזז ואין צריך לשערן הוי מלאכה שאצל"ג ואסור רק מדרבנן.

ב' שיטת הריב"ש

ובשו"ת הריב"ש (סימן שצ"ד) כתב דתלישת שערות בכלי הוי איסור מן התורה, אפילו כשאין צריך להשערות, וטעמו דבמשכן היו גוזזים עורות התחשים אף על פי שלא היו צריכים לצמר, אלא כדי להשתמש עם העורות, וכיון שכן היה מלאכת המשכן, לכן חייב אפילו לרבי שמעון שסובר שמלאכה שאצל"ג פטור, ואפילו כשאין צריך להשערות, כיון שמיפה את הגוף, והמג"א (סימן ש"ג סק"ב) הביאו, ובריש סימן ש"מ חשש לדבריו עיי"ש.

וכן הסכימו הרבה גדולי הפוסקים, וביניהם שו"ת חכם צבי (סימן פ"ב), ושו"ת מהר"ם שיק (סימן קנ"ח), שו"ת ערוגת הבושם (סימן פ'), ביאור הלכה (ד"ה חייב), וכ"מ בשו"ע הרב (סימן ש"מ ס"ב, שכתב אבל יש אומרים).

ולפי זה בנידון דידן שנסתבכו השערות בהפע"ן, ואין צריך להשערות כלל, לדעת התוספות ודעימיה, פשוט דמותר לומר לעכו"ם שגזזו השערות אפילו בכלי, דהוי שבות דשבות במקום צורך, ויש לומר דגם הריב"ש מודה דבניד"ד יש להתיר לתלוש בכלי ע"י עכו"ם, דהריב"ש כתב לחייב דוקא כשרוצה לתקן או ליפות את הגוף, דהוי דומיא דעור תחשים, אבל בניד"ד

שאלה: בשבת קודש זו שחק בני עם משחק פע"ן המסבבין בידים, ונקשר בשערות ראשו באופן שלא היה דרך להתירו, והיה כואב לו, והשאלה הוא אם מותר לתלוש השערות משום צרכי קטן, ואם מותר על ידי שינוי, האיק עושין שינוי בזה.

תשובה: מראש מקדם עלינו לבאר הדין של תלישת שערות בשבת, מתי הוא מן התורה ומתי הוא מדרבנן.

הנה המחבר (סימן ש"מ סעיף א') כתב וז"ל, אסור ליטול שער או צפרניו בין ביד בין בכלי בין לעצמו בין לאחרים, וחייב על שתי שערות עכ"ל, ומבואר שם דבכלי אסור מן התורה בין לו ובין לאחרים, וביד אסור מדרבנן, דלא הוי דרך תלישה בכך. ובדין נטילת שער בכלי, מצינו בפוסקים ב' דרכים:

א' שיטת התוספות

התוספות מסכת שבת (דף צ"ד ע"ב ד"ה אבל) כתבו דהא דחייב בנטילת שער בכלי היינו לרבי יהודה, דמחייב במלאכה שאצל"ג, אבל לר"ש דסובר מלאכה שאצל"ג פטור, אינו חייב רק כשצריך לשערן.

וכ"כ המג"א (סימן ש"מ סק"א) בדעת המחבר הנ"ל וז"ל, ולמ"ד מלאכה שאין צריכה לגופה פטור מיירי שצריך לשערן עכ"ל, וכונתו מדלא התנה המחבר שחייב רק כשצריך לשערן, משמע דסובר כרבי יהודה דמחייב אפילו כשאין צריך לשערן.

ולפי מה דנקטינן להלכה דמלאכה שאצל"ג הוא רק מדרבנן, לפי זה הגוזז שערות בכלי ואינו צריך להשערות איסורו רק מדרבנן, ואם גוזז ביד הוי תרי דרבנן.

וכן הוא דעת הש"ך (יו"ד סימן קצ"ח ס"ק כ"ה, ובנקודת הכסף על הט"ז ס"ק כ"א) שמתיר לומר לעכו"ם שיטול הצפרנים כשחל ליל טבילה בשבת, כיון דהוי שבות ע"י

שאינן הכוונה בהסרת השערות משום יפוי הגוף, אלא כדי להסיר הפע"ן ובזה מודה דאינו אסור מה"ת, וכעין זה כתב בשו"ת **מהר"ם שיק** (סי' קנ"ח) דהריב"ש מודה שלהסיר צפורן משום חציצה הוא רק מדרבנן, כיון שאין מתקן ומיפה את הגוף אלא נוטלה משום מצוה, ולכן מותר ע"י עכו"ם דהוי שבות דשבות, וכ"כ **בביאור הלכה** (ריש סימן ש"מ).

אמנם יש לשדות בזה נרגא מצד אחר, דהנה יש פוסקים שכתבו דאף שהתירו שבות ע"י עכו"ם, מ"מ שבות דמלאכה שא"צ לגופה הוא שבות חמור, ואין להקל אפילו ע"י עכו"ם ובצורך גדול, וראיתם מהא דכתב הר"ן דלכן אסור לומר לעכו"ם שיכבה הדליקה אפילו במקום הפסד, אף דהוי מלשאצל"ג, משום דהוי שבות חמור, וכ"כ בשו"ת **רעק"א** (סימן י"ז), ובשו"ת **מהרש"ג** (ח"ב סימן נ"ד), ולפי דעתם יש לכאורה לאסור גם בניד"ד להסיר השערות ע"י עכו"ם במספריים, אף דהוי מלשאצל"ג.

אמנם נראה דבנידון דידן גם הם מודים דהוי שבות דשבות, ומותר על ידי עכו"ם.

דהנה במ"ב (סי' שט"ז ס"ק כ"ז) כתב דאפילו **להרמב"ם** המחייב מלשאצל"ג מודה דמותר לצוד נחש שלא ישכנו, דזה לא נחשב למלאכה כלל והוי כמתעסק בעלמא, כיון דאין רצונו לצודו ואדרבה כוונתו להבריחו, ויש לומר דגם בניד"ד אין תלישת השערות נחשב למלאכה אלא הוי כמתעסק בעלמא, דכוונתו רק לשחרר הפע"ן מבין השערות, ויל"ע בזה.

ויש לומר עוד דהנה מה שכתב הר"ן דלכן אסור כיבוי דליקה ע"י נכרי אף שהוא משאצל"ג משום דהוי שבות חמור, דלגבי כיבוי דליקה יש לחוש דשמא יהיה צריך לגופה [דהיינו להפחמין] ואז הוי אסור מה"ת, ואין הכל בקיאין לחלוק בין מלאכה הצריכה לגופה לאינה צריך לגופה, ובניד"ד לא מצוי כלל שיצטרכו להשערות, לכן מודה הר"ן שהוא ככל משאצל"ג, דיש להתיר ע"י עכו"ם.

ולפי זה יתיישב מה שמקשים על הפוסקים הנ"ל שהתירו לגזוז הצפרנים בליל טבילה ע"י עכו"ם משום דהוי מלשאצל"ל והוי שבות דשבות, והלא מבואר בר"ן שמלאכה שאצל"ג הוא שבות חמור ואין להתיר ע"י עכו"ם, ולפי הנ"ל יש לומר דדוקא בדליקה החמיר הר"ן, אבל בגזיזת הצפרנים שלא מצוי שיצטרכו להצפרנים כלל, לכן נחשב למלאכה שאצל"ג, ומותר ע"י עכו"ם, ועיין **תהלה לדוד** (סימן ש"מ אות א').

הלכה למעשה

לכתחלה יש להסיר השערות ע"י עכו"ם בידים, ויש בזה כמה שבותין, 1. תולש ביד, 2. ע"י עכו"ם, 3. והוי מלאכה שאצל"ג, 4. וכ"ש אם אינו תולש השערות בידים, אלא שהשערות נתלשים מעצמם ע"י הסרת הפע"ן, דאז הוא רק פס"ר שמותר ע"י עכו"ם.

ובמקום צורך יש להתיר לגזוז השערות בתער או במספריים ע"י עכו"ם, דהוי ככל מלאכה שאצל"ג, והוי שבות דשבות, דמותר ע"י עכו"ם במקום צורך, וכמו שהתיר המג"א לקצוץ צפרנים בליל טבילה, וגם הריב"ש מודה לזה, כיון שאין כוונתו ליפות העור, אלא להסיר את הפע"ן.

ואם אין עכו"ם, בהיות שיש בזה צער גדול יש להתיר להסירו ע"י ישראל, אמנם אם יכול ליהזר שלא יהיה פס"ר שיתלוש מהשערות, מותר אפילו כשאין לו צער, כמו שהתירו להוציא קוץ כשליכא פס"ר שיצא דם, וה"ה בניד"ד.

ואם א"א רק ע"י פס"ר, יש להתיר במקום צער גדול, ויש לסמוך על המקילים בפסיק רישא דלא ניחא ליה, בצירוף שמסירו בידו שהוא רק דרבנן, והוא מלשאצל"ג.

ובנידון שאלתינו שהמעשה היה בקטן, יש עוד סיבה להתיר, דצרכי קטן דינו כחולה שאין בו סכנה, ואם יכול לעשות על ידי הקטן בעצמו ודאי דעדיף טפי, ובנידונינו יש להחשיבו לקטן עד תשע שנים, עיין בשו"ת **מנח"י** (ח"א סי' ע"ח).

מענין לענין באותו ענין

ומדי דברי מענין הסרת השערות במקום צורך, נציין עוד כמה הלכות הנוגעים למעשה בענין זה.

להוריד בענדיטש

דנו האחרונים אם מותר להוריד בענדיטש שדבוק על המכה במקום שיש שם שערות, ועל ידי הסרתו ודאי שיתלשו מהשערות, והיוצא מהנ"ל, דע"י עכו"ם מותר להסירו אפילו כשאין לו צער, דפסיק רישא ע"י עכו"ם מותר, וע"י ישראל אסור להסירו כיון דהוי פסיק רישא, ובמקום צורך יש להקל, דיש כמה צדדים להתירא כנ"ל.

נקב בראש

מי שקיבל נקב בראשו במקום גידול השערות, וכדי לטפל במכה צריך לגזוז קצת מהשערות?

לכתחלה יש לעשותו ע"י עכו"ם, וכשאין עכו"ם, במקום חשש סכנה מותר אפילו ע"י ישראל, אלא לכתחלה יגזוז בשינוי במספריים, [לא במכונה], ויזהר

לנקות צואת האף

בשול"ת לב חיים (סי' קפ"ה) כתב **זו"ל**, שאלה: אם לכתחילה יש ליזהר שלא להכניס אצבעו לקנח בתוך הנחיריים בשבת או לא, תשובה: ואפשר לחלק דשאני התם [כשמסרק השערות] דהוי פס"ר ולא ימות, כי בודאי במשיכת השער א"א שלא יתלוש, משא"כ הכא כי הוא בא להסיר הטינוף ויכול לעשותו שלא יתלוש השער וכו' **עכ"ל**, הרי שהתיר לנקות האף ויזהר שלא לתלוש השערות.

שערות פאות שנסבכו ונקשרו

ודאי שאסור לסרקן במסרק דהוי פס"ר, **ולהריב"ש** הוי איסור תורה, שכוונתו ליפות גופו, ואסור אפילו ע"י עכו"ם. וכן אסור להתירם בידים, ואף שמותר להתיר קשר שנקשר מאליו במקום צער, כגון שנקשר שרוך הנעל, מ"מ בשערות אסור משום תלישת השערות.

ולהחליקו בידים בנחת באופן שאינו פס"ר שיתלשו מהשערות, יש להתיר במקום כבוד הבריות.

נדבק קענדי, לאלי, תוך השערות

בספר בן איש חי (שנה שניה פרשת כי תשא סעיף י"ג) כתב **זו"ל**, לפעמים ידבק בפרו"ה [עור עם שער] איזה גרעין של תמרה או של אבטיחים וכיוצ"ב, ואם יסיר הגרעין מוכרח שינתק שערות והרי כאן ספק איסור תורה, וגם ודאי איסור מדברי סופרים **עכ"ל**, ולכאן הוא הדין והוא הטעם כשנדבק בשערו ממש.

ונראה שאם נדבק קענדי וכדו' בשערו או בזקנו באופן שיש לו בזיון להשאירו שם, יסירנו ע"י עכו"ם, ואם א"א יסירנו בידו בנחת באופן שלא יהיה פס"ר.

לגזוז רק מה שצריך, ולא יותר מדאי, דהרי יש איסור בתלישת כל שער ושער שאין צורך להסירו.

לחוך הראש

בכף החיים (סימן ש"מ ס"ק ט') כתב **זו"ל**, יש ליזהר שלא יחכך הרבה בזקן ולא יתעסק שם, שמא יתלש שער, וכן הנשים שיש להם שערות הרבה בראשם, לא יחככו הרבה בצפרנים שלהם, דודאי יתלשו שערות **עכ"ל**.

ובספר מנחת שבת (סימן פ' ס"ק קי"ז) כתב **זו"ל**, אם כינה או פרעוש וכיוצא עוקצתו במקום שיער שבראשו או בשאר מקום שיער כגון בזקן וכיוצא, נכון להחמיר לחוך שם בנחת, ולא בחוזק ובמהירות, משום חשש השרת שיער במקום החיכוך בחוזק **עכ"ל**.

ובספר אשל אברהם, באטשאטש (תנינא סימן ש"מ ס"א) כתב **זו"ל**, כל כלאחר יד קיל בשבת קודש, ולכך חיכוך בשערות אין בו חשש כ"כ משום הסרת נימין ושערות, גם שגזיזה דרכה ע"י איזה כלי מטלטל שבידו, מ"מ אין הדרך להסיר בדרך חיכוך בבגד, ואולי עי"ז גם חיכוך ביד בציפורן קיל, כי אין הציפורן כמו תער או דרך מספרים, וגם המחמירים בפס"ר בשבות מ"מ בספק אם ישיר שער קיל בשבות ממש וכ"ש באינו מתכוין, ואולי שייך בכך משום שבות במקום צער דקיל, כי לפעמים צער הרבה כשלא יחכך, ואולי למלאכה שאצל"ג ואינו מתכוין הו"ל מעין שבות דשבות דקיל ביותר, שהרי גם אם היה מתכוין להסרת שערות בהחיכוך אין המלאכה בדרך גזיזה ממש וכו' **עכ"ל**.

תשובה להלכה על שאלות מ"ג-מ"ז מ"ח

ע"י הרה"ג ר' יצחק יודא משה גוטמאן שליט"א

מור"ן - דאה"כ בכולל צעירים

בהיזק דרבים ובמקום שיש ילדים לכו"ע מותר אפ' בדליכא רבים א"כ יהא מותר לטלטלו.

תשובה:

(א) סכין שנשמט הבית יד אע"פ שא"א לתקנו, אם יכולין להחזירו ולחתוך בו בדרך עראי אינו מוקצה,

שאלה מ"ג: שב"ק בעת הסעודה נשמטה הסכין מבית היד באופן שא"א לתקנו עוד, והשאלה הוא לגבי מוקצה, הן לגבי הסכין והן לגבי הבית יד, שאלה של הבית יד הוא אם יש בו שום השתמשות היתר, והשאלה של הסכין הוא דכיון דבמקום היזק מותר לטלטל מוקצה עכ"פ

(ב) אבל אם א"א להשתמש בהבית יד כדי לחתוך בו הוא מוקצה, ואע"פ שיכולין להשתמש בה'הענטל לאיזה דברים אינו מועיל שלא יהיה מוקצה רק אם הדרך עכ"פ לפעמים לייחדם לזה (שועה"ר סי' ש"ח סכ"ט),

אבל בית יד שנשבר אין רגילות כלל לייחד אותה להשתמש בו אלא דרכו של אדם לזרקו ולכן הוא מוקצה גמור וכמוש"כ הפוסקים במחט שנשבר חודה (מחבר סעיף י"א ומקורו בגמ' שבת קכג ע"א),

ג) ולענין הסכין גופא - היינו הלהב של הסכין - בדרך כלל עדיין ראוי לחתוך בו דברים רכים אפי' בלי

הבית יד כגון בנענ"א אווקאד"א ולכן לא נעשה מוקצה אפי' הדרך לזרקו כיון דעדיין ראוי למלאכתו הראשונה, (עי' בסוף הגליון במאמר ליבון הלכתא) אבל אם זרקו נעשה מוקצה אע"פ שראוי למלאכתו הראשונה וכמש"כ בתהלה לדוד ובביאור הלכה.

ד) ויפה כתב הרב ר' ברוך הורוויץ שליט"א (להלן בגליון 10) דאם יכולין לתקן הבית יד ע"י תקוע בחוזק וכדו' אז אסור להשתמש בו משום גזירה שמא יתקע ולכן הוא מוקצה.

שאלה מ"ד: יש לי זייע"ר בהסינ"ק וכל שבת אחר הסעודה יש בו לאקש"ן ובוגדלע"ך שיריים מהזו"פ, ומעכב המים לצאת, והשאלה אם מותר

לטלטל הזייע"ר להאשפה ואח"כ להחזירו למקומו.
תשובה: מותר.

שאלה מ"ה: נטלתי בני קטן בן שנתים על זרועתי והרגשתי שיצא העצם שבידו ממקומו, וכבר היה כן פעם אחת ונסעתי לא"פ קליני"ק והרופא החזירו למקומו ואמר שאם יארע כן פעם אחרת יזרזו לבא מהר שיחזירו אותו למקומו בעיקר בתוך מעל"ע, דאם ימתינו יותר יתנפח המקום ויהיה קשה להחזירו, ואח"כ שמעתי שיש חברי הצלה פה בקריתנו שיכולין להחזירו ואין צריכין לילך לא"פ קליני"ק, ועכשיו שאירע כן בשבת נסתפקתי אם מותר לילך לחבר הצלה שיחזירו, דאיתא במחבר סי' שכ"ח ס' ל' דאסור

לשפסף הרבה בצונן שזה הוא רפואתו, והאידינא דהרפואה הוא שמחזירין אותו בידיים הוי זה רפואתו ולכאו' אסור.
תשובה: מותר,

והשואל המצדד לאסור מהמחבר סעיף ל' יותר הוה ליה להביא דברי המג"א ס"ק נ"א שאוסר להדיא מהמחבר הנ"ל ולכן חולק על המחבר בסעיף מ"ז שכתב דעצם שיצא ממקומו מחזירין אותו
אבל למעשה באופן השאלה נראה דלכו"ע מותר, (עי' במשנ"ב ס"ק קמ"ה, ובדעת תורה להמהרש"ם).

שאלה מ"ו: בשבת אחד היה לי אורחים שאכלו בבית צירל והמאכלים היו בהפריזשעדי"ר שבקומה השני ולא היה אפשר להביאם דהיה שם דלת שיש שם אלאר"ם אבל היה שייך להביא מהצד של הנשים שהוא בצד אחר של הבנין, והשאלה הוא אם מותר להניח המאכלים בקופה להביאו מבחוץ של הבנין, וגם היה הזמן מאוחר סמוך לזמן מוצש"ק.

ואף שאסור לשאת משאות בשבת משום זלזול שבת וגם משום חשד שיסברו שנושא לצורך חול (עי' שכ"ג ס"ה בט"ז ומג"א ושועה"ר) ולכן כתב המחבר דהמביא כדי יין ממקום למקום לא יביאם בסל ובקופה כדרך חול אבל רק במקום שרבים מצויין שם אסור אבל מבית לבית דרך חצר מותר,
ואדרבה במקום שאין רבים מצויין עדיף למעט בהילוך וטוב יותר להביאם בקופה (וכמוש"כ הרמ"א בסי' תק"י) ואפי' במקום שרבים מצויין אם צריך להביאו

תשובה: מותר,

במהרה כגון שיש הרבה אורחים מותר בכל אופן וכמו שכתב המחבר,

- וכמו שאבאר בעזהשי"ת בגליון הבא -

אבל להשתמש בשבת בכלי הנקרא הענ"ט טראק שמוליך כמה ארגוזים ביחד זה ודאי בגדר משאות גדולות שהוא זלזול ואסור להשתמש בו.

ובמנחת ש"י מצדד דאם יודעים שעושה קידוש או שלו' זכר וליכא חשד יהא מותר או אולי יש בזה משום לא פלוג, מ"מ להטעם של עובדא דחול אסור, חוץ אם נחוץ לאורחים שמחכים כבר ע"כ, ומנהג העולם להקל בזה ויש להם על מה שיסמוכו.

שיתלוש, פשוט דמותר, ואם היה אופן שהוא פסק"ר ואינו מכוין לתלוש ג"כ יש להתיר אם אינו יכול ע"י עכו"ם, אבל אם מכוין לתלוש דא"א להסיר באופן אחר אינו נקרא פסק"ר ואסור.

ואינו דומה למסיר בענדעז"ש דוודאי אינו מכוין לתלוש,

והעצה לעשותו ע"י עכו"ם, ומותר לומר לו לקצוץ השערות אפי' בכלי.

שאלה מ"ח: בשב"ק זו שחק בני עם משחק פע"ן המסבבין בידים ונקשר בשערות ראשו באופן שלא היה דרך להתירו, והיה כואב לו, והשאלה הוא אם מותר לתלוש השערות משום צרכי קטן, ואם מותר ע"י שינוי האיך עושין שינוי.

תשובה: אסור לתלוש שערות אפי' במקום צער של קטן, ואין להקל אפי' ע"י שינוי, ואם יכולין ליטול הפע"ן באופן שאינו פסיק רישא

תשובה לחלכה על שאלות מ"ג - מ"ח ע"י חרדה"ג ר' יואל יחיאל קאהן שליט"א הרב"ן - מו"ץ - דאה"כ אוהל הינרא

תשובה: כ' בשו"ע (סי' ש"ח סעיף ו') כל הכלים שנשברו אפי' בשבת מותר לטלטל שבריהם ובלבד שיהא ראויים לשום מלאכה ע"כ, והנה לא מבעי להב הסכין דעדיין ראוי לתשמיש כיון דאפשר להשתמש מגב הסכין ולחתוך כך, בודאי מותר לטלטלו, דעדיין ראוי לתשמישו הראשון, אלא אפי' בית יד הסכין עדיין ראוי לתשמיש כגון לשחק להילדים, או לשמש כטייטלער בתוך הספר וכדו' ע"כ מותר לטלטלו.

שאלה מ"ג: שב"ק בעת הסעודה נשמטה הסכין מבית היד באופן שא"א לתקנו עוד, והשאלה הוא לגבי מוקצה, הן לגבי הסכין והן לגבי הבית יד, שאלה של הבית יד הוא אם יש בו שום השתמשות היתר, והשאלה של הסכין הוא דכיון דבמקום היזק מותר לטלטל מוקצה עכ"פ בהיזק דרבים ובמקום שיש ילדים לכו"ע מותר אפי' בדליכא רבים א"כ יהא מותר לטלטלו.

תשובה: הנה מצד בנין וסתירה ליכא איסור דעשוי לכך להסירו ולחברו (ולפעמים כמה פעמים ביום), וגם מצד מוקצה ליכא דמאכלים הנ"ל בדרך כלל עדיין ראויים הם, ואם הוא באופן שכבר אינו ראוי לאכילה כגון שמעורב עם פסולת ועצמות של דגים וכדומה, יש לדון בזה מצד גרף של רעי, ומ"מ הכל לפי הענין.

שאלה מ"ד: יש לי זייע"ר בהסינ"ק וכל שבת אחר הסעודה יש בו לאקש"ן ובונדלע"ך שיריים מהזו"פ, ומעכב המים לצאת, והשאלה אם מותר לטלטל הזייע"ר להאשפה ואח"כ להחזירו למקומו.

**והאידינא דהרפואה הוא שמחזירין אותו בידים
הוי זה רפואתו ולכא' אסור.**

תשובה: מבואר במ"ב (סי' שכ"ח ס"ק קמ"ה) דיש כמה מיני אופנים להקל, ותוכן הדברים דאם חשש לסכנת אבר מותר ע"י ישראל להחזירו למקומו, ולפ"ז כפי שכותב השואל דרופא אומר שיהיה קשה להחזירו אח"כ הרי"ז חשש סכנת אבר ושרי, והנה בלא"ה אם יש לו צער באופן שנופל למשכב בלא"ה שרי, ובאופן שאין לו כאב כנ"ל, וגם אינו סכנת איבר אסור, ובאופן שהוא סכנת אבר אך אין חילוק אם יעשהו במוצאי שבת, יעשהו במוצאי שבת, הגם דסו"ס הוא בגדר סכנת אבר אם לא יעשהו כלל (ועיי' בסי' שכ"ח סוף סעיף ד' ובמ"ב ס"ק ל"ב).

לזמן מוצש"ק.

תשובה: עיי' בסי' שכ"ג סעיף ה' ולפי המבואר שם במקום אורחים אין חשש להביאם בקופה, וא"כ כאן שיש אורחים הרבה בודאי מותר להניח בתוך קופסא ולהביאו כר, וגם אין שייך למגזר משום מרה"ע דלצורך חול מביאו כיון דהוא זמן ס"ג ונצרך כעת ודו"ק.

אך מה שיש לדון בזה להתיר דהרי לצורך חולה מותר כמ"ש בגמ' הנ"ל וא"כ צרכי קטן כחולה שא"ב סכנה, כמבואר בסי' שכ"ח סעיף י"ז ברמ"א, ולפ"ז כשהתינוק בוכה הרבה וא"א להרגיעו יש לדון להתיר בזה לתת לתינוק, ואולי יכול גם המבוגרים לשחק בזה לפני התינוק דמותר לעשות כה"ג דרבנן לצורך קטן, ושו"ר בס' משנת הלכה (שטראסער) סי' של"ח דף קנ"ג שמקיל בזה כנ"ל ועיי"ש בהערה ל"ח שמביא דברי המקור חיים שכ' ואפשר דלהשתקו מבכיתו שרי עיי"ש,

ועוד אפשר לדון בזה עפ"י דברי הרשב"א להתיר לספות בידים איסור דרבנן כל שהוא לצורך לתינוק ורבותיהו והנה אף דבב"י סוף סי' שמ"ג הביא דברי הרשב"א דהוא מקור ההיתר, ודברי הרמב"ם שחולק עליו אך בשו"ע לא הביאו, אמנם במג"א סק"ג סומך על הרשב"א במקום צורך, וע"ע בשו"ע הרב סעיף ו', ובמ"ב (בבה"ל ד"ה מדברי סופרים), ולפ"ז גם השמעת קול אינו אלא מדרבנן, ואם הוא צורך לקטן יש לסמוך לספות לו בידים,

שאלה מ"ה: נטלתי בני קטן בן שנתיים על זרועתי והרגשתי שיצא העצם שבידו ממקומו, וכבר היה כן פעם אחת ונסעתי לא"פ קליני"ק והרופא החזירו למקומו ואמר שאם יארע כן פעם אחרת יזרזו לבא מהר שיחזירו אותו למקומו בעיקר בתוך מעל"ע, דאם ימתינו יותר יתנפח המקום ויהיה קשה להחזירו, ואח"כ שמעתי שיש חברי הצלה פה בקריתנו שיכולין להחזירו ואין צריכין לילך לא"פ קליני"ק, ועכשיו שאירע כן בשבת נסתפקתי אם מותר לילך לחבר הצלה שיחזירו, דאיתא במחבר סי' שכ"ח ס' ל' דאסור לשפשף הרבה בצונן שזה הוא רפואתו,

שאלה מ"ו: בשבת אחד היה לי אורחים שאכלו בבית צירל והמאכלים היו בהפריזשעדי"ר שבקומה השני ולא היה אפשר להביאם דהיה שם דלת שיש שם אלאר"ם אבל היה שייך להביא מהצד של הנשים שהוא בצד אחר של הבנין, והשאלה הוא אם מותר להניח המאכלים בקופה להביאו מבחוץ של הבנין, וגם היה הזמן מאוחר סמוך

שאלה מ"ז מה הדין עם טו"ס שעושין קול כשמנענעו שנותנים לילדים קטנים לשחק בהם האם יש בהם איסור השמעת קול, ואם אסור מה עושין בבאק'ס של טו"ס שיש בהם מעורבים הרבה טו"ס שמשמיעין קול האם צריכין להסירן קודם שבת משום מוקצה או מותר להשאירן שם או אפי' ליתנן לילדים קטנים כיון שהוא להנאתן דינו כצרכי תינוק דמותר אפי' לספות בידים שזה מרגיען.

תשובה: הנה באמת לכא' אסור לתת לתינוק משחק שיש בו השמעת קול וא"כ כל מיני שחוק של באל"ס וכדומה שיש בו השמעת קול אסור אפי' לתינוק קטן דהרי אסור לספות בידים (עיי' סי' שמ"ג) ואיתא בגמ' (עירובין קד.) דליתן מים בכלי מלא נקבים להטיף לתוך כלי מתכות כדי להשמיע קול נעים ע"י הנטיפה אסור דהוה ככלי שיר ורק לחולה כדי להרדימו מותר, ועיי' במ"א (סי' של"ח ס"ק א') ובמ"ב (שם ס"ק א'), וא"כ מזה דלהרגיע ע"י קול נעים הוה ככלי שיר,

לצורך הרגעת הקטן אין חיוב חינוך דחיוב חינוך הוא מדרבנן וצרכי קטן מותר דרבנן כה"ג (כן יוצא מדברי השו"ע הרב סק"ו ומ"ב סק"ג בשם הגר"א עיי"ש),

ולפ"ז אין איסור למסרו לתינוק משחק שיעשה קול בשבת להרגיעו מבכיתו, ואמנם אם אין צריך כ"כ לזה דאפשר להרגיעו בניקל באופן אחר אולי יש להחמיר בזה (ע"פ דברי המג"א הנ"ל ושו"ע הרב מהא דיניקה לאחר כ"ד חודש דאסור, כיון דאין נצרך הגם דלפי המציאות כעת אחרי שהתינוק רגיל בזה הוה צער מ"מ סו"ס אין נחוץ כ"כ ודו"ק ומ"ש "אולי" דאין דומה כ"כ לזה דשם בדרך כלל מרגילין לתינוק להפסיק, ואם כבר פסק אסור להאכילו דהוה כיוונק שרץ, משא"כ הכא ועוד דלפי מ"ש לעיל ע"פ דברי הגמ' יוצא להדיא דמותר להרדים חולה בכה"ג).

דאין גוזז במספרים והגם דזה הוי כלי מ"מ אינו כלי המיוחד והוי כמו ביד ואינו אלא איסור דרבנן (הערת הג"ר איתמר פעלבערבוים שליט"א) ולהשיטה דגוזז הוה מלאכה שאין צריכה לגופה עיי' מג"א ס' ש"מ דעת הריב"ש בזה, ובודאי נכון ע"י גוי להוציאו, וכה"ג מותר גם אם שערות גדול הסתבך שם דהוה שבות דשבות לצורך גדול.

ולענין מוקצה ג"כ אין שאלה דהוה לצורך גופו כי כבר הארכתי במקום אחר דלכל צורך האדם הגם דאינו משתמש בגוף הכלי לצורכו מותר ולא נאסר כלי שמלאכתו לאיסור רק אם מטלטלו לצורך הכלי.

הערה לקונטרס הקודם

השתמשות גופו (ולגופו של הענין במחלוקת הנ"ל יש לדון בזה הרבה ואין כאן מקומו להאריך ועוד חזון למועד) תמוה דאין לך צורך גופו יותר מזה שבעצם ישתמש ע"י ההיטער לצורך חימום גופו, ותו בדרך כלל אפשר לשבת על ההיטער והרי בזה הוא לצורך גופו, ופשוט.

ועוד יש לדון ע"פ דברי המרדכי הובא דבריו במג"א (סי' ש"מ סק"ה) ובט"ז (שם סק"ב) דמותר ליתן לתוך ידו של קטן עוגות שכ' עליו אותיות ולא הוי כספינן לי' בידים אף שיאכלנה, וכמבוא' בשו"ע הרב (סי' שמ"ג סעיף י') וז"ל וכ"ז במאכלות אסורות ואפי' הוא איסור שהזמן גרמא, אבל מותר ליתן לתינוק בשבת חפצים שיוכל לעשות בהם מלאכה לעצמו, ואפי' אם ידוע שיעשה בהם וכו' כיון שמתכוין להנאת עצמו אי"צ להפרישו וכמו שנתבאר למעלה דקטן או"נ אי"צ להפריש רק שלא יתן הגדול לתוך פיו של תינוק עכ"ל עיי"ש, הגם שבפשטות דברי המרדכי מיירי מאדם זר שאינו מחויב בחינוך משא"כ אב המחוייב בחינוך אסור מ"מ באופן כזה שהוא

שאלה מ"ח: בשב"ק זו שחק בני עם משחק פע"ן המסבבין בידים ונקשר בשערות ראשו באופן שלא היה דרך להתירו, והיה כואב לו, והשאלה הוא אם מותר לתלוש השערות משום צרכי קטן, ואם מותר ע"י שינוי האיך עושין שינוי.

תשובה: ידוע דאר"י הק' הכניס פ"א ידיו לתוך זקנו באמצע השבת ולא רצה להוציאו משם מחשש תלישה (עיי' כף החיים) ואולם כ"ז לרוב קדושתו ולא כל מוחא סביל דין, ובאופן הנ"ל הכל תלוי אם הוא פסיק רישא, ולענין קטן יש לדון דבמעשה זו הוה שלא כדרכו כיון

ואסיים בברכה יגדיל תורה ויאדיר כה לחי חילך לאורייתא בהרמת קרן התורה בקרב תלמידי ורבני הכולל ועל כל הציבור והסביבה עדי נזכה לביגוא"צ בב"א.

תשובה להלכה על שאלות מ"ג – מ"ה
ע"י הרב ר' יונה פישער שליט"א
מז"ן – מרבני כוללנו

שאלה מ"ג: שב"ק בעת הסעודה נשמטה הסכין מבית היד באופן שא"א לתקנו עוד, והשאלה היא לגבי מוקצה, הן לגבי הסכין והן לגבי הבית יד, שאלה של הבית יד הוא אם יש בו שום השתמשות היתר, והשאלה של הסכין היא דכיון דבמקום היזק מותר לטלטל מוקצה עכ"פ בהיזק דרבים ובמקום שיש ילדים לכו"ע מותר אפי' בדליכא רבים א"כ יהא מותר לטלטלו.

תשובה: כדי להקדים הקדמה קצרה,

בשו"ע סי' ש"ח מצינו ג' גדרים השייך לנידון זה

א) אחד הדין של שברי כלים, דכל הכלים שנשברו הן בערש"ק והן בשבת מותר לטלטל שבריהם ובלבד שיהא ראוי לשום מלאכה כגון שברי עריבה לכסות בה החביות ושברי זכוכית לכסות בו פי הפך דאז ראוי לטלטל, אבל אם אינו ראוי לשום מלאכה אסור אפי' מחמה לצל כמוקצה מחמת גופו (בה"ל בשם הפמ"ג מ"ז ה', ולא כא"ר ס"ק ט"ז דמתיר לצורך גופו ומקומו ומובא להלכה בכף החיים ס"ק ס"ב, דמסתימת השו"ע ורמ"א משמע לאסור, וכ"כ להדיא השע"ה בסכ"ו).

ומזה יוצא דגרעף דזשוס או וויין שיש פלעסטיק סביב החביות למעלה. דלאחר שקורעין הוי שבר כלי ומוקצה מחמת גופו **ואסור לטלטלו** ובנ"א נכשלין בזה שמטלטלין במשך הסעודה, אבל אם הם ראוי לאיזה מלאכה אינו מוקצה וכנ"ל אא"כ זרקו באשפה מבעו"י אז הוי מוקצה אפי' ראוי עדיין לאיזה מלאכה, כגון **משחקי התינוקות** ששיכח שמשמשין גם לאחר שנשברו **אינם מוקצה** ואם זרקו מבעו"י לאשפה ואח"כ נמלך בשבת ליטלו הוי מוקצה.

ב) אח"כ מצינו בסעיף ח' דכל הכלים הניטלים בשבת דלתותיהן שנתפרקו ניטלן בין שנתפרקו בשבת ובין מבעו"י דהיינו דאף הדלת אינו ראוי לשום תשמיש בשבת מ"מ כיון שראוי לחבר להכלי לא פקע שם כלי מהדלת, ואע"פ דאסור לחבר בשבת מ"מ כיון דדעתו לחבר אח"כ אינו מוקצה.

וזה נוגע לגבי קנעפ"ל שנפל מבגד דאם דעתו לחבר אחר שבת **מותר לטלטלו** וכמש"כ בספר מנחת שבת סי' פ"ח אות ב', וכן שרויף או בית יד שנפל מכלי ודעתו

להחזירו אח"כ מותר לטלטלו מה"ט דעדיין שם כלי עליו כיון שדעתו לחברו שוב אל הכלי, (חוץ בית יד או שרויף של קעבנעט שהיא מחובר לבית, או של מ' סאה כגון פרידש אז אסור דאין שם כלי במחובר) ונתחדש כאן בסעי' ח', דשבר כלי המבואר באות א' דוקא כשראוי עדיין לאיזה מלאכה מותר, אבל אל"כ היא מוקצה כיון דאינו ראוי שוב לחבר אל הכלי, משא"כ כאן שראוי לחבר אל גוף הכלי בכל אופן אינו מוקצה.

ג) בשבר כלי מצינו בס' ש"ח סעי' ט"ז ובס' שי"ג ס"ח, דספסל שנשמט רגל אחד וכ"ש ב' אסור לטלטל הספסל מטעם חשש שמא יתקן הרגל ויתחייב משום מכה בפטיש או בנין, אא"כ נשבר הרגל או נאבד בענין שא"א לתקן אא"כ יעשה רגל חדש בזה לא גזרינן שיעשה כן בשבת או שכבר נשתמש פעם אחד ברגל אחד ע"י שהניחה על ספסל אחר דאז לא גזרינן שמא יתקע.

וזה נוגע בגלעזע"ר שנפל הענטל אחד, או קריע"פ, קעריט"ש, שנפל רגל אחד אסור להשתמש בגלעזע"ר וקריע"פ אא"כ כבר נשתמש פעם אחד בחול כך או א"א לתקן בעצמו שאין לו השרויף או הבית יד.

וא"כ לכא' יש לדון על הדין המבואר באות ב' דכל הכלים הניטלים בשבת דלתותיהן שנפל מהן מותרין ג"כ לטלטל ואע"פ שאינו ראוי לכולם כיון דדעתו לחזור ולחבר להכלי, הלו כיון דדעתו לחברו להכלי, היה צריך להיות מוקצה מחשש שמא באמת יחבר בשבת כמו בספסל, ומסתימת הפוסקים בס"ח משמע דאפי' א"צ אומנות לחברו להכלי ג"כ מותר,

אלא צ"ל דבסעי' ח' הכלי ראוי להשתמש אף בלי דלת, וכן בגד שנפל ממנו כפתור הבגד ראוי להשתמש בלי הכפתור אז אמרינן אדרבה דהדלת והכפתור אינו מוקצה כיון דדעתו עוד לחבר לעיקר הכלי, א"כ עדיין שם כלי עליהם ולא גזרינן שמא יחבר בשבת כיון דגוף הכלי ראוי להשתמש בלא זה, משא"כ ספסל גלעזע"ר וכיוצ"ב דהגוף הכלי אין נוח להשתמש בלא זה אז גזרינן שמא יתקנה וע"י כן הוי מוקצה.

ד) סך הכל נמצא בשבר כלי שנשבר לגמרי באופן שא"א להחזירו תלוי אם עדיין ראוי לאיזה מלאכה, ואם

אפשר לחברו, אם עיקר גוף הכלי עדיין ראוי להשתמש
אז מותר לטלטל השבר אף שהשבר אינו ראוי כלל, ואם
גוף הכלי אינו ראוי כ"כ בלי חלק הנשבר אז הוא מוקצה
מחשש שמא יתקנו א"כ צריך מלאכת אומנות.

ועתה נחזור להשאלה דין שכ' דנשבר הסכין
מהבית יד בענין שא"א לתקנו עוד ודן לגבי מוקצה אם
הבית יד מוקצה או שיש איזה תשמיש היתר,

נלע"ד דאף אם הבית יד יש תשמיש היתר כגון
שראוי ליחד לערב בזה סאלאט של ירקות או קאווע, או
להניח בספר לסימן וכיוצ"ב, מ"מ אם אין דעתו בפועל
לקבוע לזה הוא מוקצה, שכ' הפוסקים דבזמניו שיש ב"ה
הרווחה ודרך העולם כשנשבר כלי לזרקו לאשפה מיד
ואין רגילים ליחדו למלאכה אחרת דנפל כל ההיתר
הטלטול בשברי כלים, וכדכ' המ"א ס"ק כ"ד במחט
דניטל חודה או עוקצה אע"פ דראוי עדיין למלאכה כיון
דהדרך לזרוק לאשפה הרי"ז מוקצה וכן בשוע"ה סכ"ט
בשבר כלי שנשבר לשברים קטנים שאין דרך לייחדם
לשום תשמיש ודרך בנ"א לזרקו לאשפה אין תורת כלי
עליהם אע"פ שראויין למלאכה אחרת, [ודוקא לשברים
גדולים דדרך לייחדם אז מותר לטלטלו אע"פ שאין דעתו].

ה) ואם הוא ראוי לחברו להסכין כגון ע"י גלא או
שרויף, אז יש לדון אם מותר לטלטלו מטעם כל הכלי
שנשבר דלתותיהן המבואר בסעי' ח', דמותר לטלטלו
כיון דעדיין ראוי לחברו להכלי הוא שם כלי, או דוקא
התם דעיקר הכלי דהיינו השידה עצמו ראוי להשתמש
בזה אז אמרינן דשבריהן נתבטל לעיקר הכלי ומתירן
לטלטלו אגב אביהן משא"כ בנד"ד דשניהן כמו שהיא
אינו ראוי כלל לא הבית יד, ולא הסכין אז הוא מוקצה
אע"פ דאפשר לחברו ולתקנו מ"מ כיון דעכשיו כמו
שהיא אינם ראויים כלום לא השבר ולא העיקר הכלי
א"כ הוא מוקצה מחמת גופו. (וכמו אוכלין חי' שאינו ראוי
בשבת דהוי מוקצה אע"פ שעומד לבשל לאחר שבת) ובספר
מנחת שבת סי' פ"ח אות כ"ג מצדד מטעם זה.

בזייגער שנתקלקל שעמד הבעטערי מלעדוד
שע"ז נתקלקל כל הזייגער ואינו ראוי כלום הוא כשבר
כלי ואסור לטלטלו אע"פ שלאחר שבת יתן בעטערי
חדש מ"מ כיון דהוי כמו שהוא אינו ראוי, [א"כ בזייגער
של כסף או זהב שהם תכשיט אף כשאינו עובד].

אמנם מדין סנדל המבואר בסעי' ט"ו מוכח דאף
בכה"ג מותר, דהרי מבואר שם דסנדל שנפסקה רצועה
פנימית מותר לטלטלו מטעם דראוי עוד לתקנו, משא"כ
נפסקה החיצונה כיון דניכר כשהוא מתקנו א"כ הוא גנאי

ודרך להשליכו לאשפה א"כ בטיל מיניה שם כלי,
ובפשטות בכל אופן היינו אפי' נפסק הפנימי אסור
לתקנה בשבת, ואפ"ה כשנפסק הפנימית דהדרך לתקנו
לאחר שבת מותר עכשיו לטלטלו אע"פ שעכשיו אינו
ראוי כמו שהיא אפ"ה כיון שאפשר לתקנו לאחר שבת
לא בטיל מיניה שם כלי, אע"פ שגוף הכלי ג"כ א"א
להשתמש בהן [וצ"ל דל"ד לאוכלין חי' דאם אינו ראוי לאכול כך
הוי מוקצה אע"פ שראוי לבשל אחר שבת דהתם מער"ש לא הוה
שם אוכל עליה משא"כ בכלי שהיה שם כלי עליו, לא נתבטל אף
כשנשבר כל שראוי עדיין לתקנו].

ואם כנים בזו נמצא בהסכין אם אפשר עוד לתקנו
אינו מוקצה ומותר לטלטל שניהם הבית יד והסכין אבל
צריך להגדיר דזה דוקא כשצריך להדביק ע"י גל"א
וכיוצ"ב, שאינו קל כ"כ לתקנו או אפי' אותו סכינים שיש
להם שרויף בהבית יד, (שכיח בשבת קודש סכינים שהבית יד
היא של עץ) ונאבד השרויף אז מותר, משא"כ אם השרויף
כאן אסור לטלטלו מטעם ספסל שנשטמ אחד מהרגלים
מחשש שמא יבא לתקנו, [ובאמת יש לדקדק בסנדל שנפסק
הפנימי באמת אמאי לא גזרינן שמא יתקן בשבת, ולדעת השוע"ה
סמ"ז דכ' בכירה וספסל שנשטמ הרגל אסור לטלטלו לצורך גופה
שמה יתקן, ומשמע דלצורך מקומה שאינו משתמש בזה מותר
לטלטלו ולא גזרינן אתי שפיר, אבל עיין בתל"ד ש"ח ס"ק כ"ב
ובקצות השלחן סימן ק"ט הערה ס"ק ו' דמדויק מהשוע"ה דכן
דעתו מ"מ כ' דבערוך ובשאר פוסקים משמע דמוקצה גמור ואף
לצורך מקומו אסור, יל"ע באמת בסנדל אמאי לא גזרו, ולא מצאתי
באחרונים שהעירו על זה וצ"ל דאין קל כ"כ לתקנו ומשום זה לא
גזרו].

מ"מ נראה דזה דוקא כשדעתו באמת לתקנו דאפי'
את"ל בסעיף ח' דכל הכלים שנתפרקו דלתותיהן מותרין
לטלטל אע"פ שאין דעתו לחברו, היינו שם דכיון דהדרך
העולם לחברו א"כ עדיין מוכן אגב אביהן, אע"פ
שבפועל אין דעתו, משא"כ בזמניו דאיכא ב"ה שפע
ודרך העולם לזרוק ולקנות חדש, צריך שיהא דעתו
לתקנו דאז אינו מוקצה.

ו) ובאופן שהיא מוקצה אם מחמת שאינו ראוי
לתקנו, או משום שאין דעתו, אם מותר לטלטל הסכין
מחמת דאיכא ילדים בבית ולא יזיקו ע"ז,

בשו"ע סעי' ו' כ' דאם נשברה זכוכית על השלחן או
במקום שהולכין באופן דיכולין להזיק מותר לטלטל
אע"ג שהיא מוקצה דבמקום היזיקא לא גזרו, ויותר מזה
מבואר בסעיף י"ח דקוץ המונח בר"ה מותר לטלטלו
פחות פחות מד' אמות, ובכרמלית מותר לטלטל להדיא
מטעם דבמקום היזיקא דרבים לא גזרו רבנן שבות,

ודעת המ"ב ס"ק ע"ז בשם הפמ"ג דדוקא כשמטלטל בכרמלית או פחות מד' אמות בר"ה צריך שיהא נזק רבים **משא"כ איסור מוקצה לחוד מותר אף בנזק יחיד**, ומשום זה בסעיף ו' דאם יש שבירי זכוכית על השלחן משמע דאף בבית דלא שכיח רבים אפ"ה מותר לסלקו.

אמנם השוע"ה סכ"ח כ' בהדיא דאף במוקצה לחוד אינו מותר אלא במקום היזק דרבים ולפי"ז צ"ל דבסעיף ו' מיירי שיש הרבה אנשים בביתו.

ובהלכות יו"ט בס' תקי"ח ס"ג בענין לטלטל שפוד לאחר הצלוי כ' המחבר שיטלטל מהצד כדי שלא יזיקו וכ' שם המ"ב דהא דבקוץ ברה"ר מותר לסלקו בהדיא וא"צ שינוי התם מיירי שמונח ברה"ר דהוי היזק דרבים, משא"כ **בנזק יחיד יטלטל מהצד**, ועיי"ש בבה"ל דהא דבסעיף ו' בזכוכית ע"ג שלחן אף שהוא יחיד מותר לטלטלו, או משום **דברי היזיקא**, או דא"נ **דצריך לטלטל בשינוי**.

מש"ה למעשה בניד"ד אם אין התינוק אוזח הסכין בידו אינו ברי היזיקא אז **יטלטל בשינוי** דהיינו ע"י דבר אחר וכיוצ"ב כמו בשפוד תקי"ח, דעי"ז בודאי מותר, ובפרט דדעת העולת שבת דבכל אופן אם יכול, יטלטל ע"י טלטול מהצד, ומובא בכף החיים ס"ק פ"ד.

ז' אגב יל"ע אם איכא צפרניים על הארץ דהיא סכנה לעבור ע"ז כמב' בגמ' מו"ק י"ח מובא במחצית השקל סי' ר"פ, אם מותר לטלטלו בשבת כדי שלא יזיק, **והשאלה אם גם בנזק רוחני מתירין מוקצה**.

ואפי' רק לכבד מקום ההיא ע"י **'בעזעם'** לחדר אחר דשוב ליכא סכנה כמב' במחצה"ש שם ג"כ יש לדון דהרי בה' פסח סי' תמ"ו ס"ג מב' דאם בפסח גולגל חמץ גוי לרשות ישראל ידחה בקנה מרשותו ובשבת ויו"ט יכפה כלי, וכ' הטו"ז דלא ידחה בקנה דשמ' לטלטול, וצ"ל דל"ד למה שהתיר הטו"ז בס' ש"ח ס"ק י"ח לטלטל ע"י קנה דהתם מיירי שצריך מקומו והוי לצורך היתר משא"כ חמץ דדחקו רק מחמת האיסור של חמץ נחשב כטלטול מהצד לצורך דבר האיסור, א"כ בצפרניים לכ' דמי לחמץ, **דאסור**, אא"כ צריך באמת המקום דא"א לעבור כ"ז דהצפרנים היא שם משא"כ כשאינו צורך למקום ההוא רק רוצה להעבירו מחשש שיעבור ע"ז בטעות אז דומה לחמץ.

מ"מ נ"ל דמאחר דאיכא לומר דמותר לטלטל בהדיא מחמת סכנה שיש בדבר, **יש להקל** לכבד ע"י בעזעם דומיא למש"כ המ"ב ס"ק ע"ה בענין מחלו' בדבר

היזק המונח ברה"ר וניכר להדיא, שהיא מחלוקת אם מותר לסלקו ומסיק דע"י טלטול מהצד יכולו להקל, א"כ ה"נ בנידון זה.

הלכה למעשה

(א) בשאלה דידן שנשבר הסכין שנפרד הבית יד מהלהב באופן שאי אפשר להחזירו נ"ל דאם דעתו לזרקו ולא להשתמש עוד בזה הוי מוקצה ולא מיבעיא בהבית יד דאף דראוי למלאכה כגון לערוב קאווע וכיוצ"ב דאינו מעין מלאכתו ראשונה דאם אין דעתו להשתמש בזה דהוי מוקצה וכמו דמציינו במחט שניטל חודה או עוקצה דהוי מוקצה אע"פ דראוי עדיין ליטול קוצים עי"ז מ"מ כיון דהדרך לזרוק בין הגרוטאות הרי"ז מוקצה, וכמש"כ המ"א סעיף כ"ד והשע"ה ס"ק כ"ט ול"ט,

רק אפי' בחלק הלהב שעדיין ראוי למלאכתו ראשונה כגון למרח איזה דבר או אפי' לחתוך בו מ"מ אם אין דעתו להשתמש בזה ודרך העולם לזרקן יש להחמיר דהוי מוקצה, דאף דדעת הרשב"א והריטב"א קכ"ה ע"א לחדש דאם עושה מעין מלאכתו ראשונה כגון מחצלת מותר לטלטל אף שדרך לזרוק באשפה ודוקא מחט שאינו עושה כעין מלאכתו ראשונה אסור כשדרך לזרוק, (ובזה מתורץ קושיית התוס' אמאי הוצרך הגמ' לומר דשיירי מחצלאות עושה כעין מלאכתו ראשונה) אבל דעת תוס' מוכח להדיא דאינו סובר כן ואינו מחלק אם עושה כעין מלאכתו ראשונה, ובשו"ע אין הכרע בזה, והרעק"א על סעי' י"א מדייק דהמחבר אינו סובר כהרשב"א (עיין בשו"ע דפוס חדש דבישן יש טעות סופר ברעק"א)

וע"כ נראה להחמיר דהן הבית יד והן הסכין הן מוקצה, מ"מ אם בדעתו להשתמש בזה אינו מוקצה, ואף דהט"ז בס"ק י"א במחט כ' דאם יחדה מבעו"י מותר, משמע דדוקא מבעו"י מהני, והשוע"ה סל"ט אע"פ שסתם במחט דאם יוחד לאיזה תשמוש מהני ולא כ' דוקא מבעו"י מ"מ בס"ס ש"ג כ' בהדיא דוקא מבעו"י מהני יוחד, מ"מ נראה דאם עושה כעין מלאכתו ראשונה כגון הלהב למרח בו איזה דבר או הבית יד לערוב בו איזה דבר מהני יוחד אף בשבת, דהרי הקצות השלחן סימן ק"ט הערה י"ב הקשה אמאי באמת צריך לייחדו מבעו"י בשלמא כשנשבר מערש"ק א"כ בין השמשות היה מוקצה ושוב א"א לייחדו לכלי אבל כשנשבר בשבת אמאי לא תועיל יוחד, ות' דאולי אסור להוריד עליה תורת כלי בשבת ומסיק בצ"ע, א"כ נראה דזה שייך במחט שאינו מעין מלאכתו ראשונה ע"ז יכול לומר כיון

מחמת גופו בכל הנ"ל, וכן קליפות שאינו ראוי לאכול, דהוי מוקצה מחמת גופו אין נזהרים,

וחוטי ציצית או דף שנקרע בענין שהיא מוקצה והיא ע"ג הארץ יש לדון אם מותר להרימו מהארץ ומתירין מוקצה משום בזיון כתבי קודש, ונ"ל דיטלטל ע"י שינוי.

ב) ידות הכלי שנשבר מעיקר הכלי כיון שראוי לחבר אל גוף הכלי לא בטל ממנו שם הכלי ומותר לטלטל היד של כלי אע"פ שעכשיו אינו ראוי לכלום (וכן הוא הסכמת רוב פוסקים), דאע"פ שעכשיו אינו ראוי כלום, ולפי"ז יוצא, דכפתור שנפל מבגד ודעתו להחזירו, כיסוי של פענ שנפל מהפענ, האנט זיגער שנפל הענטל שלו, אויער רינגעל, או טבעת שנפל דיימענט מזה וכיוצא, או פערל קייטעל שפתח ונפלו בזה פערלס, קדירה שנפל שרויף או הבית יד, שרויף שנפל מכסא, או אנלאנער (הענטעל) מכסא, **כל הדברים האלו אם דעתו להחזירו אינו מוקצה דלא בטיל ממנו שם כלי** - אא"כ נפל מדבר שהוא מחובר לקרקע כגון הענטעל מדלת, כיסוי פענ שמחובר להבית שמצוי בבית הכסא בית מושב של בית הכסא, וכיוצ"ב אז הוי מוקצה.

ג) כל הנ"ל דאינו מוקצה הוא דוקא כשגוף הכלי ראוי להשתמש כגון בית יד של כלי, משא"כ אם אינו ראוי כ"כ להשתמש רק ע"י דוחק כגון ספסל או שלחן שנשמט אחת מרגליה, הרי זה מוקצה מחשש שמא יתקע, ע"כ ביי"ק, קעריט"ש, קריע"פ של ילדים, בית מושב של כסא בענקעל, או בספסלים המצוי בבית המדרש שנפל מושב אחד מהם, גלעזע"ר שנפל הבית יד וכל כיוצ"ב, הרי"ז מוקצה ואסור להשתמש כן בדברים הנ"ל דשמא יתקע ויתחייב, אא"כ כבר השתמש כן מקודם שבת, או שאבד פיסל או הענטל מהגלעזער בענין שא"ל לתקנו, או שצריך אומן לתקנו אז מותר.

ודוקא כשצריך רק מין אחד אז נחשב זאת כאוכל והמין ב' שא"צ עכשיו כפסולת, משא"כ כשעכשיו א"צ כלום רק לסדר ספרים שמעורב או לסדר מזונות שנשאר לאחר קידוש וכיוצ"ב, דא"צ עכשיו אחד מהן ליכא איסור ברירה, ואף המ"ב בבה"ל ס"ג ד"ה היו לפניו, חולק ע"ז מ"מ מודה דפסולת מפסולת ליכא איסור ברירה כלל ומותר אפי' ע"י כלי, ועל כן פשוט דמותר לשפוך כל הטעלער לתוך הסינק שיש בו זייער וכן מותר לברור ע"י כף לשפוך חלק לתוך סינק וחלק לאשפה,

שנשבר וסתמא זורקין באשפה והוי מוקצה א"כ אסור להוריד כלי בשבת, משא"כ כשעושה מעין מלאכתו א"כ לעולם לא ירד ממנו כלי, ובפרט דאיכא לצרף דעת הרשב"א והרמב"ן דלעיל דכשעושה מעין מלאכתו אינו מוקצה כלל אע"פ שאין דעתו להשתמש בזה, א"כ בודאי יכול להקל.

ב) באופן דמוקצה ורוצה לסלקו כדי שהילדים לא יזקו עי"ז, אז אם התינוק אוחז הלהב, מותר לטלטל להדיא, משא"כ אם מונח על השלחן יטלטל ע"י טולטל מהצד,

וצפרנים שנפל על הרצפה דאיכא סכנה כשדורס עליו אם צריך לילך על מקום ההוא יטלטל ע"י בעזעם, משא"כ אם הוא במקום שאינו הולך שם רק רוצה לכבדו מחשש שלא ידרוס עליו בטעות יש לדון אם מותר, ולמעשה נ"ל להקל ע"י בעזעם.

דינים העולים

א) שבר כלי שאינו ראוי בשבת הרי"ז מוקצה, ולפי"ז יוצא.

"פאום קאפ" שנקרע או נסדקו, גרעיפ דזשאס וויין שאכט'ל של דיפס שיש להן פלעסטיק במקום פתוחה לאחר שקרעו פלעסטיק הנ"ל, כיסוי של סאדע שחלק התחתון נשבר מחלק העליון כשפתחו, אם מפרידים אותו מהבקבוק, חוטי הציצית שנקרע ונמצא בתוך ספר, חלק מדף ספר שקרעו באופן שא"ל ללמוד או להתפלל כגון נקרע לאורך הדף, ואינו עומד להחזיר בספר כגון שאין לו גוף הספר שנקרע, **כל הנ"ל הוי מוקצה מחמת גופו וכשבר כלי**, והרבה בנ"א נכשלין בזה בלי ידיעה - וזה פלא דכלי שמלאכתו לאיסור כגון פעדער, קורנוס, מחט, כל תינוק נזהר מזה אע"פ שבאמת מותר לטלטל לצורך גופו כגון לגרר בזה, או לטייטלען, משא"כ מוקצה

שאלה מ"ד: יש לי זייער בהסינ"ק וכל שבת אחר הסעודה יש בו לאקש"ן ובוגדלע"ך שיריים מהזו"פ, ומעכב המים לצאת, והשאלה אם מותר לטלטל הזייער להאשפה ואח"כ להחזירו למקומו.

תשובה: בעצם לגבי איסור ברירה אם מותר לשפוך בהזייער כדי שהמרק יורד למטה והלאקשן וכיוצ"ב ישאר למעלה, הלכה דמותר וכמש"כ הפרמ"ג מ"ז ס"ק ב' ו"ב, דכשאינ צורך לאחד מהן ליכא איסור ברירה כלל,

ולענין איסור מוקצה אם מותר לטלטל הזייער להאשפה לשפוך שם השיריים, נ"ל פשוט דע"י הזייער הוי טלטול מהצד לצורך דבר היתר, דהיינו שלא יעכב המים מלירד, ומותר, ולטלטל בידים הלאקשן וכיוצ"ב תלוי במציאות דאם המציאות הוא דנמאס לאכילה בעיני בנ"א הרי זה מוקצה אע"פ דיש בתוכה מייערען יותר מכזית מ"מ אם נמאס בעיני בנ"א הרי"ז מוקצה ואין היתר מטעם דראוי ליתן לכלבים דאין כלבים מצויים בינינו.

ואם הוא בענין דהיה יכול ליתן לתינוק כשלא היה לו ירקות אחר ליתן, אינו מוקצה, אע"פ שאין דעתו ליתן. **למעשה** מותר לכתחילה לשפוך בתוך הזייער אע"פ שכוונתו שיברור דהרוטב ירד למטה והאוכל למעלה דפסולת מפסולת ליכא ברירה, **ולטלטל** הזייער לשפוך להאשפה **מותר** דהוי טלטול מהצד לדבר היתר, ולטלטל האוכל עצמן תלוי אם נמאס כ"כ דאינו ראוי כלל לבנ"א הרי"ז מוקצה ואם לאו אינו מוקצה.

שאלה מ"ה: נטלתי בני קטן בן שנתיים על זרועתי והרגשתי שיצא העצם שבידו ממקומו, וכבר היה כן פעם אחת ונסעתי לא"פ קליני"ק והרופא החזירו למקומו ואמר שאם יארע כן פעם אחרת יזרזו לבא מהר שיחזירו אותו למקומו בעיקר בתוך מעל"ע, דאם ימתינו יותר יתנפח המקום ויהיה קשה להחזירו, ואח"כ שמעתי שיש חברי הצלה פה בקרייתנו שיכולין להחזירו ואין צריכין לילך לא"פ קליני"ק, ועכשיו שאירע כן בשבת נסתפקתי אם מותר לילך לחבר הצלה שיחזירו, דאיתא במחבר ס' שכ"ח ס' ל' דאסור לשפשף הרבה בצונן שזה הוא רפואתו, והאידנא דהרפואה הוא שמחזירין אותו בידים הוי זה רפואתו ולכא' אסור.

תשובה: באמת בשו"ע אינו ברור מה דינו בזה **דמצד א'** כתב המחבר בשכ"ח סעיף ל' דמי שנשמט פרק ידו או רגלו ממקומו לא ישפשפנה הרבה בצונן שזהו רפואתו, **ומאידך** בסמ"ז כתב המחבר עצם שיצא ממקומו מחזירין אותו, והמ"א הקשה דהמחבר סותר עצמו, ולמעשה סובר דדוקא עצם שנשבר מותר דהוי סכנת אבר משא"כ יצא ממקומו אסור להחזירו מטעם מחזי כבונה, וכבר ניתבטה השבט הלוי ח"ו ס' כ"ה **"דפרשת השברים פרשה סתומה"** הוא, מתי צריך לחלל שבת ומתי אסור,

ולמעשה בניד"ד שיצא ממקומו מתינוק ויש לו יסורים, ע"י גוי בודאי מותר לעשות הכל אף דאורייתא דצרכי קטן יש לו דין חולה שאין בו סכנה שמותר לעשות מלאכה ע"י גוי ועל כן מותר לנסוע להקליני"ק ולהחזירו ויצלצל קאר ע"י שינוי, ואף כשברור שיכולין להמתין עד לאחר שבת ג"כ מותר כדי למנוע צער מהתינוק,

רק השאלה, אם ישראל הצלה מעמבר יכול לעשותו, וזה עכ"פ ודאי שלא יצלצל הצלה בכה"ג דמעמברערס יבאו עם קארס ויגרום שיעשו מלאכות דאורייתא, וזה ודאי אינו סכנת נפשות אא"כ נפל או שותת דם אבל סתם יצא ממקומו בודאי אינו סכנת נפשות ואסור ישראל לחלל במלאכת דאורייתא, רק הנידון אם יכול לילך עם התינוק להצלה מעמבר או שהצלה יבוא ברגלו להתינוק,

ולמעשה נ"ל דאם שייך ע"י שינוי פשוט דמותר דישראל מותר לעשות ע"י שינוי [ולשו"ע אף דאורייתא מותר ע"י שינוי ולהמ"ב דרבנן וכאן הא רק מחזי כבנין] אבל כשא"א לעשות ע"י שינוי נ"ל ג"כ דיכולין לסמוך על הפוסקים המקילין, דהיינו הא"ר בשם הרוקח, והערוך השלחן סל"ט, שכ' דבסעיף ל' דאסור לשפשף בצונן היינו לאחר שכבר החזירו ומשפשף כדי להשקיט הכאב דזה שייך בסממנים אסור אבל להחזירו למקומו דזה אינו עושה ע"י סממנים רק ע"י ידו מותר כמו בסעיף מ"ז וכעין זה כ' במאמר מרדכי ס"ק כ"ה, וכן החי"א ושלחן עצי שיטים מקילין מטעם חשש סכנת אבר, וא"כ אף דלדעת מ"א והשו"ע אסור להחזירו מ"מ בודאי במקום צער גדול של התינוק יכולין לסמוך באיסור דרבנן על הפוסקים המקילין,

וכן ראיתי בספר מקראי קודש שהוא פסקי דינים לחברה הצלה מעיר מאנסי שיצא לאור ע"י הרב יחזקאל ווייס שליט"א פרק ט' אות כ"ט, דהרבנים מוועד חברה הצלה משנת תשמ"ג סמכו על המקילין להחזיר העצם, **רק** זה יש לדון מה עדיף לילך להקליני"ק דע"י זה יצטרך לצלצל קאר ע"י שינוי ליסע ולחזור, ואפשר ג"כ לשלם להקאר ועוד הרבה איסורים ע"י גוי, או ילך להצלה מעמבר להחזירו, דמצד אחד טוב יותר שילך

להצלה מעמבר דע"ז לא יצטרך לנסוע ולחזור בשבת ובכל המלאכות היוצא מזה, מאידך ע"י גוי בודאי מותר לילך לכו"ע, וע"י ישראל להשו"ה ומ"א אסור,

ולמעשה נראה דאם אפשר לילך להצלה ילך, מטעם כיון דהקליניק מסתמא חוץ לתחום נמצא דאפי' נוסע ע"י גוי ס"ס הישראל יצא חוץ לתחום נמצא דממילא הישראל עושה איסור דרבנן בלי שינוי שנוסע חוץ לתחום, ואע"פ שאם אין הישראל שיכול לעשות בודאי מותר לנסוע ע"י גוי, אע"פ שיוצא חוץ לתחום כיון דהגוי מוציא א"כ הוא איסור קל וכמש"כ בשו"ת חת"ס (חושן משפט סי' קצ"ד), מ"מ אם אפשר ע"י ישראל דלא יצטרך לנסוע חוץ לתחום, ולהרבה פוסקים מותר לעשותו דאינו כבונה וגם אינו עושה ע"י סממנים יעדיף לעשותו ע"י ישראל,

ובפרט הרבה פעמים כשאינו עושה תיכף יתנפח המקום ולא יהא באפשרות להחזיר רק ע"י ידי ניתוח א"כ הוי סכנת אבר או עכ"פ ספק סכנת אבר וכמש"כ בדעת סעיף מ"ז שלמעשה אין כ"כ נפק"מ במחלוקת הנ"ל אם מותר להחזירו כי בלא"ה יש חשש סכנת אבר כשיצא ממקומו אם לא יזרז להחזירו,

ומש"כ השואל דהקליניק אמר דיבוא עד מעל"ע אינו הכרח "דעד מעל"ע בודאי לא ינפח", רק לאחר מעל"ע בודאי ינפח ממילא יבוא בזמן המוקדם דשייך, על כן מסתבר שיותר טוב לעשות ע"י ישראל משיצטרך לילך ולהחזיר חוץ לתחום, [לאחר שכתבתי זאת מצאתי בספר משנת הלכה על סמ"ז שכ' דבירור אצל רופא ואצל הצלה מומחה, דהא דיכולין להחזיר העצם אינו שנשמט העצם עצמו ממקומו דזה אי אפשר להחזיר בעצמו רק ע"י עקסער"ס והרדמת אנסיטיזש"ע וזאת שהצלה מחזיר מעצמו הוא רק גוד שמחבר העצם למרפק שיצא קצת ממקומו וע"י תנועה קלה

חוזר למקומו, וכתב דאם כנים דבר זה יכול ליהות דאף להמ"א והשו"ה ליכא איסור מחזי כבונה דהרי העצם עצמו לא יצא כלל ממקומו, א"כ יכולין להקל אף כשיש כאן גוי, וא"צ לנסוע כלל, דהרי מ"א שכתב דמחזי כבונה מיירי שהעצם עצמו יצא ממקומו ואינו כ"כ קל להחזירו אז מחזי כבונה אבל אם רק גוד או נער"ו שיצא קצת ממקומו והיא קל מאד להחזירו ליכא איסור בונה ומשום רפואה אין דרך לעשות זאת בסממנים, ועוד דבקטנים ליכא איסור משום שחיקת סממנים, וכן ראיתי בקובץ הליכת יוסף עזרא].

הלכה למעשה

בכל אופן שיצא העצם ממקומו לא יצלצל חברה הצלה שיבוא, דגורם דכמה מעמברס יבואו בקארס שהוא מלאכה דאורייתא, רק ילך עם התינוק להצלה מעמבר ואם יש יסורים להתינוק יכול להחזירו במקומו, ואם אין יכול או שאין כאן מי שיכול לתקן, ילך אצל הקליניק ע"י גוי ויצלצל קאר ע"י שינוי,

ואם יש קליניק בתוך התחום בודאי ילך לאותו שהוא בתוך התחום ואם אין רק מה שחוץ לתחום, יש להתיר אף חוץ לתחום רק יזהר שלא יטול עמו דברים שאינו לצורך התינוק כגון סידור וכיוצ"ב, דאף דהגוי יכניס בתוך הקליניק וליכא איסור הוצאה מ"מ איכא איסור תחומין על חפיציו ואסור להוציאם חוץ לתחום אף ע"י גוי אם אין צורך להחולה,

וגם פשוט שימשמש בכיסו שאין לו כלום בתוך כיסו כגון גליונות וטישא"ס וכיוצ"ב, דהרי בקליניק שם ליכא עירוב נמצא דכשיוצא מקאר להקליניק מוציא מרה"י לכרמלית, חוץ איסור תחומין.

ובמקומות שיש קליניק בתוך העיר עצמו שגוי עובד שם וא"צ לנסוע כגון מאנטריאל, קרית יואל, וכיוצ"ב בודאי בכל אופן יותר טוב שיעשה ע"י גוי מישראל חברה הצלה.

שאלה מ"ו: בשבת אחד היה לי אורחים שאכלו בבית צירל והמאכלים היו בהפריזשעדי"ר שבקומה השני ולא היה אפשר להביאם דהיה שם דלת שיש שם אלאר"ם אבל היה שייך להביא מהצד של הנשים שהוא בצד אחר של הבנין, והשאלה הוא אם מותר להניח המאכלים בקופה להביאו מבחוץ של הבנין, וגם היה הזמן מאוחר סמוך לזמן מוצש"ק.

תשובה:

(א) בניד"ד דהנידן להביא מאחורי הבנין נ"ל דלכו"ע יותר טוב להניח בקופה אחד מלהביא כל דבר בפנ"ע, דלמעט בהילוך עדיף דדוקא ביו"ט שמותר הוצאה להדיא או אפי' בשבת במובי מעורבת דשכיחי רבים אסור מטעם דהוי כעובדא דחול או דהרואה יאמר לצורך חול מביאו. משא"כ מבית לבית באותו חצר עצמו כ' הרמ"א בהדיא בס' תק"י ס"ח דמותר, א"כ אחורי בית צירל דעפ"י רוב הפתח סגור וא"א ליכנס שם רק מתוך הבנין ואפי' אם הוא פתוח בודאי

אינו גרע מסתם חצר דליכא איסור ומותר להביא הרבה, ואדרבה עדיף לעשות כן מלילך הרבה פעמים,

רק כשאחד רוצה להביא מאכלים מביתו לבית צירל או לביהמ"ד לצורך קידוש לכ' מפשטות השו"ע אסור להביא באקס סאדע או גרעיפ דשוס או הרבה אוכלין בבאקס מטעם הנ"ל דבקריית טאהש הוי כמבוי מעורבת דאסור, ואע"פ דלהטעם טו"ז דמחזי דמביא לצורך חול הוי יכול לדון דכשמביא לשמחה בביהמ"ד או לבית צירל ידוע לכל דהוא לצורך שמחה שהוא בו ביום וכן כשמביא מאכלים חמין כגון שאוכל אצל הוריו ידוע דהוא לצורך בו ביום, דהוא מותר, אבל לטעם המ"א דהאיסור דהיא עובדא דחול אין לחלק בכך, והשע"ה העתיק ב' טעמים, דהיינו שנראה כמעשה חול לשאת משאות וזלזול לשבת וגם יחשדהו שנושא לצורך חול, א"כ אין לחלק בכך ולכ' אסור, רק צריך לילך כמה פעמים להביא ב' או ג' באטלעך וכיוצ"ב, בידו, או בעג וכיוצ"ב,

רק כשיזמן הרבה אורחים כגון בקידוש ושמחה וצריך למהר להביאו אז מותר אפי' הרבה קופסאי בפעם אחד וכמש"כ המחבר בסעיף ה', ואע"ג דבסי' של"ג מב' דאורחים מעיר זה לא נחשב כצורך מצוה, מ"מ המ"א בהל' יו"ט סי' תק"י ס"ק י"ז כ' בנידן זה דאפי' אורחים מאותו העיר ג"כ מותר ועיי"ש במחצית השקל הטעם דס"ס מאחר שכבר זימן אורחים ויהא צריך להמתין והוא כבוד הבריות משום הכי מותר, ומהשע"ה שם נראה דאף שאינו מצב של כבוד הבריות רק כיון שנחפז וצריך למהר שלא ימתין הרי"ז מותר, א"כ ה"נ בקידוש ושמחה שייך זה ומותר (רק נ"ל דאם יש לו כמה ילדים וכל אחד יכול ליקח קצת אף בשמחה יעשה כן).

ב) השואל כתב דגם היה זמן מאוחר סמוך למוצש"ק. אינו מובן כל כך הכוונה בזה אם רוצ"ל דמחמת זה איכא יותר חשש שנראה שמכין לצורך חול דהיינו מוצש"ק, אם הנידן רק מחמת חשש שנראה שמביאו לצורך מוצש"ק כבר נתבאר דדוקא במבוי ששכיח רבים חוששין לזה משא"כ מבית לחצר אין חוששין שיאמרו לצורך חול מביאו א"כ אין חילוק אם הוא סמוך לזמן מוצש"ק או לאו ולא חיישינן.

ואם כוונת השואל דכיון דהוה סמוך למוצש"ק א"כ עד שיאכל מזה יהיה באמת כבר הזמן של מוצש"ק ונמצא דבאמת מכין משבת למוצש"ק, מ"מ נראה דאם אכלו פת לשלש סעודות א"כ כיון דנמשך קדושת שבת עד ברהמ"ז באמת מותר להביא קודם זמן מוצש"ק כדי לאכול לאחר הזמן ואינו נחשב כמכין משבת לחול דכ"ז דנמשך הסעודה הרי עדיין קדושת שבת עליו, דהרי יאמר בברהמ"ז רצה, וכמו שראיתי בשו"ת נשמת שבת ח"ד סי' שפ"ח דמתיר מה"ט להכין מים אחרונים בתחילת שלש סעודות, בביהמ"ד שמברכין ברהמ"ז לאחר זמן מוצש"ק.

ואגב יש להעיר דמי שהולך בשבת אחה"צ לבית הוריו אסור ללבוש בגדי שינה להילדים קודם שהולך כדי שלא יצטרך לאחר כ"כ כשיבא בחזרה מוצש"ק דהוי הכנה משבת לחול, וכן אסור להביאו ללבוש שם בבית הוריו תיכף בזמן מוצש"ק ג"כ מטעם איסור הכנה.

אבל בביתו דאפשר שילך לישן קודם הזמן מותר ללבוש אע"פ שלמעשה לא יושן קודם הזמן.

למעשה

ג) בניד"ד שהיא רק חצר ולא שכיח רבים טוב יותר שיביאו הרבה בפעם אחד מלילך כמה פעמים, משא"כ במקום רבים כגון מביתו לביהמ"ד או בית צירל אסור להביאו הרבה בבאקס אחד וכ"ש ע"י הענט טראק או וואגען, אא"כ איכא שמחה וצריך למהר להביאו אז מותר, [ואף שראיתי בפסקי תשובות שכ"ג הערה 37, דבבאק"ס סאדע יהא מותר בכל אופן ואינו דומה לקופה, ובאוצר הלכות ג"כ מיישב קצת מנהג העולם עיין אות מ', מ"מ לא נראה לחלק בסברות על גמ' ערוכה והלכה פסוקה בשו"ע, ואם הוא צורך להביא מהר באמת מותר בכל אופן ואם אינו צורך והוא מקום רבים יניח כמה בקבוקות בתוך בעג דזה ודאי אינו זלזול שבת דאין הדרך לעשות כן בחול, רק במקום דאיכא למיספק אם מיקרי שכיח רבים אז אפשר להקל בבאקס סאדע על סברא הנ"ל].

ד) ומותר להביא מאכלים לשלש סעודות קודם זמן מוצש"ק אף אם יאכלו בודאי לאחר זמן מוצש"ק וליכא איסור הכנה דעדיין קדושת שבת עליו.

אבל ללבוש הילדים בגדי שינה קודם הזמן שיהא מוכן לילך לישן לאחר זמן מוצש"ק אסור אא"כ איכא יכולת שילכו בפועל לישן קודם הזמן.

שאלה מ"ז מה הדין עם טוי"ס שעושין קול כשמנענעו שנותנים לילדים קטנים לשחק בהם האם יש

בהם איסור השמעת קול, ואם אסור מה עושין בבאק"ס של טוי"ס שיש בהם מעורבים הרבה

טו"ס שמשמיעין קול האם צריכין להסירן קודם שבת משום מוקצה או מותר להשאירן שם או אפי' ליתנן לילדים קטנים כיון שהוא להנאתן דינו כצרכי תינוק דמותר אפי' לספות בידים שזה מרגיען.

תשובה: באמת אני רואה ד' שאלות בשאלה זו, (א) טו"ס שעושין קול כשמנענע אם יש איסור של השמעת קול, (ב) את"ל דאסור אם מ"מ מותר ליתן אותם לקטנים כיון דהוא להנאתו הוי כצרכי קטן דמותר, (ג) את"ל דהיא בכלל שמיעת קול אם הן מוקצה, (ד) ואת"ל דהיא מוקצה אם יש לו באקס של הרבה טו"ס אם צריך להסיר כל ערש"ק כל הטו"ס שמשמיעין קול.

ואשיב בעזהשי"ת בקיצור על ראשון ראשון.

(א) בענין אם איכא איסור שמיעת קול בכלים הנ"ל שעושין קול כשמנענעים. עיין בשו"ת באר משה ח"ו סכ"ח ויוצא משם דיש חילוק דכלי שאין עיקרן לעשות קול כגון "ראטאל" וכיוצ"ב שמשמיע קול ע"י שמנענעים אותו ובפרט שאינו קול שיר רק קול מהומה א"צ למנוע כלל הילדים מלשחק בהן, אבל כלים שעיקרן לעשות קול כגון פייפער דאליס המדברים טעלעפאנס קטנים מיוחדים לקול אז יש למנעם.

(ב) במין הראשון הנ"ל דודאי מותר ליתן אותן להם ואפי' במין הב' כשאינו עובד ע"י בעטרי והתינוק בוכה יש להקל לקשקש בהכלי כדי להרגיעו, וכמו שכ' המ"א

דמותר ליתן כלי מלא מים לטפטף על ברזל ומשמיע קול נעים כדי שחולה יכול לישן א"כ ה"ה קטן שיש לו דין חולה אם צריך להרגיעו או כדי שיכול לישן הרי"ז מותר.

(ג) פייפער גלעקל וכיוצ"ב שהוא כלי מיוחד לקול אבל אינו קול של שיר כ' הבה"ל של"ח סעיף א' בשם הפמ"ג דמסתפק אם הוא כלי שמלאכתו לאיסור, כיון דהוא רק חומרא, אבל כלי מיוחד לשמיעת קול שיר ואין לו ג"כ השתמשות אחרים, הוי כלי שמלאכתו לאיסור, מ"מ לצורך גופו ומקומו בודאי מותר.

(ד) באופן שודאי מוקצה אם צריך להסיר מהבאקס קודם שבת נלע"ד דבודאי א"צ להסיר מהבאקס קודם שבת דבהבאקס הוי בסיס לאיסור ולהיתר ואף במוקצה מחמת גופו א"צ להסיר מהלעדלעך קודם שבת, כמב' בתוס' ריש פרק כל הכלים, רק כשמטלטל בשבת ויכול לנער אז צריך לנער דאל"ה מיתחשב כמטלטל המוקצה אבל באופן שא"א לנער בשבת א"צ להסיר כל המוקצה קודם שבת, וכ"ש בכלי שמלאכתו לאיסור, דא"צ להסירם,

מ"מ זה צריך ליזהר דכשהתינוק נטל מעצמו מושחק שהיא מוקצה ורוצה לנקות החדר אסור להחזירו במקומו א"כ צריך מקום החדר, אבל סתמא להחזיר הטוים במקומן אסור.

שאלה מ"ח: בשב"ק זו שחק בני עם משחק פע"ן המסבבין בידים ונקשר בשערות ראשו באופן שלא היה דרך להתירו, והיה כואב לו, והשאלה הוא אם מותר לתלוש השערות משום צרכי קטן, ואם מותר ע"י שינוי האיק עושין שינוי.

תשובה: ראשית כל צריך לדון אם תלישת שער הוי איסור דאורייתא או דרבנן וידוע **שיטת התוס'** ועוד דהא דגוזז שער או צפרניו חייב דוקא כשצריך לשער והציפורן הניגזזין דאל"ה הוי מלאכה שא"צ לגופה דפטור לר"ש, **ודעת הריב"ש** דבגוזז חייב אע"פ כשא"צ לשער הניגזז דבמשכן היה גוזז העורות תחשים אף שלא היה צריך להשער רק להעור שגזז ממנו השער ה"נ הגוזז צפרניו שרוצה ליפות ידיו חייב אע"פ שא"צ לשער הנגזז ומטעם שיטת הריב"ש שהיא סובר שהוא איסור דאורייתא כ' הפוסקים דמי ששכח ליטול צפרניו ערש"ק אע"פ שגדילים מאוד ומתבייש לילך כן א"א

להתיר ליקח אחר השקיעה. אע"פ שהיא מצוה וצורך גדול דכיון די"א דהיא איסור דאורייתא אין מתירן אחר השקיעה.

מ"מ בניד"ד דנסתבך הפע"ן בתוך השערות וא"א להסיר רק כשיתלש השערות דא"צ לא לגוף השערות ולא להראש שנתלש ממנו דאדרבה מקלקל היא לכו"ע הוי רק איסור דרבנן וידוע דצרכי קטן יש לו דין חולה שאב"ס ובפרט בניד"ד כשכאב לו טובא הכלל דמותר לעשות דרבנן ע"י שינוי ולדעת השע"ה אף דאורייתא ע"י שינוי, ותלישת שער ע"י ידו הוי שינוי דמה"ת אינו חייב רק בכלי נמצא דאם תולש ע"י ידו הן ע"י שמסיר הפען נתלש עמו שערות ואפי' תולש בידו בהדיא הוי דרבנן ע"י שינוי דהיינו שא"צ לגופה שהיא רק דרבנן וגם עושה ע"י שינוי בידו א"כ מותר לקטן שדינו כחולה, וכשאיכא כאב וצער גדול מותר אף לגדול כגון בתולה שניסבין בשערה (וכמו גונח שמותר לינק מבהמה) ואם א"א

לתלוש ע"י ידו רק ע"י כלי נ"ל דאם יחתוך ע"י סכין או רק מצד אחד של שערעל ג"כ הוי שינוי דבחול דרך לגזוז ע"י שערעל כדרכו, וג"כ מותר.

ודבר זה שייך ג"כ למי שיש לו רטי' בעינדעיד על גופו במקום שער באופן שהיא פס"ר להשרת השערות בעת שמסירו ממנו דאם יש לו צער גדול אם אינו מחליפו ומסירו או שיכול להיות אינפעקשען עי"ז דמותר להסיר מטעם הנ"ל דהוי דרבנן ע"י שינוי כלאח"י דהרי אצ"ל כלל אדרבה יש לו צער כשתולש השער והוא ביד וכלאח"י במקום חולה או צער גדול דמותר [אבל להסיר רק לצורך נט"י כ' בשו"ת נשמת שבת סכ"ט דאין להתיר משום זה דהרי אפשר לכרוך ידיו במפה]

וכיוצא בזה התרתי פעם אחד כשנדבק "גאם" לשטריימעל באופן שהיה קרוב לפס"ר שיתלוש קצת שערות מהשטריימעל כשיסיר הגא"ם מעליו ואף דהט"ז בס"י של"ו ס"ק י' דהתולש שערות מעור בהמה מת דהיינו פע"ל וכיוצ"ב חייב מה"ת ומובא בבה"ל ס"י ש"מ ס"א ד"ה חייב, וחמור יותר מבהמה ח"י דאם תולש ביד הוי רק דרבנן דאין הדרך לתלוש מחיים שהיא צער רק גוזז בכלי, משא"כ מעור מת חייב מה"ת אף בתולש ביד, מ"מ כיון שא"צ לגופה לא להשער הנתלש ולא לצורך השטריימעל דהרי אדרבה מקלקל וגם היא כלאח"י דע"י תלישת הגאם נתלש השער יש להתיר במקום כבוד הבריות.

תשובות וביאורים ובירורים בהל' שבת ע"י הלומדים החשובים חברי חבורת הל' שבת

תשובה על שאלה מ"ג

ע"י הר"ר ברוך הורוויץ שליט"א

הלומדי חבורתינו

שבנוגע השאלה שאי אפשר לתקנו

לגבי "הבית יד" יש לעיין אם יש בו השתמשות היתר דזה שיכול להשתמש בו לטייטלע"ר לכאורה כשאירע כן לאדם אינו משתמש לזה, א"כ לא מקרי השתמשות היתר (מג"א ס"ק כ"ד).

ולגבי "הסכין" בפשטות הוא מוקצה מחמת גופו שאין הסדר להשתמש בזה בלי הבית יד.

ובמקום שיש ילדים צריך לשער אם הוא במקום שיכול להיות היזק אז מותר לטלטלו, ואם לאו מותר לטלטלו רק ע"י טלטול מן הצד דהיינו עם הפלעסטיק טישטו"ך וכדומה.

למעשה כשאי אפשר לתקנו עוד אם יש בו השתמשות היתר מותר לטלטלו ואם לאו מותר לטלטלו רק ע"י דבר אחר, ובמקום היזק מותר "ומצוה" לטלטלו.

שאלה מ"ג: שב"ק בעת הסעודה נשמטה הסכין מבית היד באופן שא"א לתקנו עוד, והשאלה הוא לגבי מוקצה, הן לגבי הסכין והן לגבי הבית יד, שאלה של הבית יד הוא אם יש בו שום השתמשות היתר, והשאלה של הסכין הוא דכיון דבמקום היזק מותר לטלטל מוקצה עכ"פ בהיזק דרבים ובמקום שיש ילדים לכו"ע מותר אפי' בדליכא רבים א"כ יהא מותר לטלטלו.

תשובה: קודם כל השאלה הוא באופן שאי אפשר לתקנו עוד, לכן יכולין להמשיך ולתרץ אם מותר לטלטלו, משא"כ אם היה באופן שאפשר עדיין לתקנו, אז הבית יד מותר מפני שהוא כדלתות הכלים (מחבר ש"ח סעיף ח') והסכין אסור מטעם שמא יתקע אע"פ שהוא כדלתות הכלים, שאני התם שאפשר להשתמש בו עדיין בקל, משא"כ בסכין שאפשר רק בקושו, והבית יד אי אפשר כלל להשתמש בו לכן מותר כנ"ל.

תשובה על שאלה מ"ה

ע"י אחד מלומדי חבורתנו שליט"א

אבר אם לא יחזירנו מיד דהיינו שיתנפח ויהא צריך לניתוח.

ולמעשה כתב במשנת הלכה דמותר להחזירו דאיסור רפואה ליתא במקום צער גדול דקטן דהוי כחולה שאין בו סכנה ואיסור בונה ליתא לפי דברי המומחים דאינו יצא ממקומו וכן יש לצרף דעת השלחן עצי שטים הנ"ל ובהליכות יוסף עזרא מסיק דלמ"א ולהשו"ע הרב אסור כנ"ל ולמשנ"ב מותר ובמקום צער גדול יש לסמוך על המקילים ומוסיף בפרט בזמנינו דידוע שאם לא יחזירנו תיכף יהא צריך ניתוח מותר.

והנה להכריע בין מחלוקת המ"א ושו"ע הרב ומשנ"ב דיש לסמוך להקל במקום צער גדול זהו מילתא דמסתבר ואם קבלה הוא נקבל.

אבל למעשה צריך עיון ראשית צריך לברר בכל פעם אם יש לו צער גדול או אפשר לפתותו בדברים מתיקים שלא יחשוב מצערו עד מוצ"ש וכן תלוי כמה זמן יש עד זמן מוצ"ש אם היא אפשר להרגיעו כ"כ זמן.

והשנית והוא העיקר דגם הדעת תורה לא התיר רק כיון שיתנפח וא"כ תינח כשהיא יו"ט ואירע כן בתחילת יו"ט הראשון וכ"ש כשהיא שלשה ימים מתירים בשביל שיתנפח עד מוציו"ט ואפשר דה"ה כשאירע כן בתחילת ליל שבת כמ"ש השואל דהעיקר לבא בתוך כ"ד שעות אבל כשאירע ביום השב"ק בודאי לא יתנפח כ"כ מהר קודם זמן מוצ"ש וא"כ אף להמשנ"ב ודעת תורה אסור להחזירו וכ"ש להמ"א ושו"ע הרב.

ושוב נסתפקתי דאף כשיוכלים להרגיעו חשוב כחולה שאין בו סכנה דלמעשה היא צורך להקטן ואף שאינו בוכה נמי הוי צורך והגאון הגדול הדומ"ץ שליט"א אמר לי דמיחוש אצל קטן נחשב כחולה שאין בו סכנה אף שאינו בוכה.

וכפי הנראה למעשה בדין החזרת העצם לכו"ע אסור להחזירו ע"י ישראל דאין חשש שום סכנה ע"י שימתין עד מוצ"ש אלא שיש לדונו כחולה שאין בו סכנה וא"כ באנו למחלוקת שו"ע הרב סעי' י"ט ומשנ"ב ס"ק קכ"א אם מותר לישראל לעשות פעולות רפואה שלא בשינוי דלשו"ע הרב אסור אם אפשר בעולם

שאלה מ"ה: נטלתי בני קטן בן שנתיים על זרועתי והרגשתי שיצא העצם שבידו ממקומו, וכבר היה כן פעם אחת ונסעתי לא"פ קליני"ק והרופא החזירו למקומו ואמר שאם יארע כן פעם אחרת ירזו לבא מהר שיחזירו אותו למקומו בעיקר בתוך מעל"ע, דאם ימתינו יותר יתנפח המקום ויהיה קשה להחזירו, ואח"כ שמעתי שיש חברי הצלה פה בקריתנו שיכולין להחזירו ואין צריכין לילך לא"פ קליני"ק, ועכשיו שאירע כן בשבת נסתפקתי אם מותר לילך לחבר הצלה שיחזירו, דאיתא במחבר סי' שכ"ח ס' ל' דאסור לשפשף הרבה בצונן שזה הוא רפואתו, והאידנא דהרפואה הוא שמחזירין אותו בידיים הוי זה רפואתו ולכא' אסור.

תשובה: איתא במחבר סי' שכ"ח סעי' ל' דאסור לשפשף הרבה בצונן ובסעי' מ"ז כתב המחבר דעצם שיצא ממקומו מחזירים אותו והמ"א חולק דדוקא עצם הנשבר מותר אבל עצם שיצא ממקומו אסור כמ"ש בסעי' ל' ועוד דיש בו איסור משום בונה והשו"ע הרב נקט כהמ"א דאסור להחזיר עצם למקומו והמשנ"ב מביא משלחן עצי שטים דחולק על המ"א דכשיצא ממקומו לגמרי חשוב סכנת אבר אם לא יחזירנו מיד ולעיל בסעי' ל' מיירי שלא נשמת לגמרי ממקומו.

וכפי הנראה לומר דמה שחברי הצלה יכולים להחזיר אינו יצא ממקומו לגמרי וכן כתב במשנת הלכה ובקונטרס הליכות יוסף עזרא דעצם שיצא לגמרי ממקומו צריך רופא מובהק ועקסרעי"ס להחזירו למקומו וא"כ לכאורה אף להמשנ"ב אסור להחזירו כיון שלא יצא ממקומו לגמרי דבזה מיירי המחבר בסעי' ל' ואוסר אבל בדעת תורה להמרש"ם כתב בשם הפר"מ שצידד להקל במקום צער שלא ע"י רפואות והוא כתב דלפי הידוע יש חשש שאם לא יחזירוהו למקומו יתנפח ויהיה קשה להחזירו למקומו אח"כ לכן יש לסמוך להקל עכ"ל ואחר דבריו אפשר לומר דגם השלחן עצי שטים המובא במשנ"ב הנ"ל מתיר בזה וזה מש"כ דיש סכנת

ופשוט דכל זה כשאירע כן בקריתינו אבל אם שבת במקום שיש רופאים נכרים ואירע כן בודאי צריך לילך לרופא נכרי וע"י נכרי בודאי מותר אף כשאינו בוכה.

כל זה כתבתי להלכה ולא למעשה ותן לחכם ויחכים עוד.

לעשותו ע"י נכרי **ולמשנ"ב** מותר דאין בזה משום סרך מלאכה.

ומשום בנין תלוי במחלוקת הפוסקים אי בנין באדם הוי כבנין בכלים וא"כ מותר או הוי כבנין בקרקע וא"כ אסור, וא"כ אפשר דאף **להמשנ"ב** אסור כיון דיש בזה סרך מלאכה משום בונה.

ביאור בענין המנהג כשהניק בא לביהכ"ס פעם ראשונה מביא נר בידו

ע"י הד"ר איתמר פעלבערבוים שליט"א

נבאי הכוונה

שמביאים בבית הכנסת עם התינוק עכ"ל דלכאורה מה התירוץ הא אינו דומה כלל לחריות דנר אינו עומד לזה אלא יכולין למצוא תשמיש היתר משא"כ חריות דעומד ג"כ לשיבה, אבל לפי הנ"ל אתי שפיר.

היוצא לנו מזה לפי שיטת **הב"י** דמחלק בין חריות לאבנים יהיה הדין בנר דמחשבה לא מהני לעשותו ככלי שמלאכתו להיתר דהוי כמו אבנים דלא מהני מחשבה.

והנה לפי דברי **העולת שבת** יש לו השתמשות היתר וממילא מותר להכניס בנו לביהכנ"ס עם הנר דזה הוי לצורך גופו שמותר בכלי שמלאכתו לאיסור, ואת"ל שאין זה נקרא צורך גופו רק כגון קורנוס לפצוע בו אגוזים כמו שכתבו **השעה"ר והמשנ"ב**, זה אינו דודאי אם המנהג לילך בנר לביהכנ"ס ודאי דהוי צורך גופו והא ראי' דהא כתב **השעה"ר** (סי"ט) דמותר ליטול תפילין בשביל שישמרוהו מן המזיקין והוי צורך גופו, ממילא ה"ה הכא.

אבל לפי"ז צריכים להבין אמאי כתב **הב"י** דאין לו השתמשות היתר, וגם **המג"א** (סקי"ח) כתב דיש להחמיר, אמאי הא הוי צורך גופו, אבל לכאורה י"ל ד**הב"י והמג"א** סברו דמה שמביאים נר הוא לצורך הדלקת מוצאי שבת ולא סתם איזה מנהג לכבוד, וכמו שמשמע **בשעה"ר**, לכן אסור להביאו דאין לו השתמשות היתר ולא הוי לצורך גופו.

הב"י בסי' ש"ח (סכ"ג) מביא הבנו של הר"ש בר צמח (תשובות יכין ובוועז ח"ב ס"ו) דבמקום שנהגו שפעם ראשונה שמכניס אדם בנו לביהכנ"ס מביא נר שעוה בידו וכו' שאין בו איסור טלטול כיון שמע"ש חשבו להביא השעוה ההיא ומחשבה מתרת לטלטל דבר המוקצה מההיא דחריות של דקל שגדרן לעצים ונמלך עליהם לשיבה ע"כ, וכתב **הב"י** ע"ז ולי אין הנידון דומה לראיה דשאני התם שהן ראויין להשתמש בהן בשבת משא"כ בנר של שעוה עכ"ל.

ובפשטות מה שרצה **היכין ובוועז** להתיר טלטול הוא אף מחמה לצל, דהא הוא מדמה זאת לחריות, אבל לפי"ז קשה מה שמקשה עליו **הב"י** דבחריות ראויין להשתמש בהן **"בשבת"**, ולכאורה למאי נפק"מ אם יש בהם השתמשות בשבת או לא, הא עיקר הוא אם הוא **"עומד"** למלאכת היתר כמו חריות לשיבה, ובנר אינו עומד למלאכת היתר, אבל באמת יש לפרש דאה"נ דתלוי אם הוא **"עומד"** למלאכת היתר, אבל **הב"י** רצה לתרץ דאפי' תמצא לומר **דהיכין ובוועז** סובר **כהרי"ף** לפי **המ"מ** שאין חילוק בין חריות לאבנים ומהני מחשבה אפי' בדבר שאינו עומד לתשמיש היתר (וכן הרמ"א מדמה אבנים לחריות) לכן כתב דכאן אין כאן השתמשות היתר בשבת לפיכך לא מהני מחשבה.

ולפי"ז ניחא דברי **העולת שבת** שכתב לתרץ קושית **הב"י** וז"ל ואפשר לדחות דזהו התשמיש שלהם,

בענין הקדמת תפלת מנחה למוסף ע"י אחד מלומדי חבורתנו שליט"א

מותר לאכול קודם מנחה ע"כ יתפלל מוסף ויאכל ואח"כ יתפלל מנחה כן פירש הפר"מ והלב"ש והמחצ"ש את דברי המ"א.

לפ"ז משמע דהמ"א למד ברמ"א בסי' רל"ב הנ"ל דאף לסמוך על היש חולקים דס"ק מותר בזמן מ"ג צריך היתר קריאת השמש אבל בלא זה אין סומכין על היש חולקים ואסור אפי' ס"ק סמוך למ"ג דאל"ה מאי קאמר המ"א דסומכין על קריאת השמש הא סעודות שבת מבואר ברמ"א שם דהוי רק ס"ק אלא ע"כ דאף בזה צריך היתר קריאת השמש.

וא"כ כשהיא בשפיטאל וכדומה שאין לו סדר לילך להתפלל מנחה דהוי כמו קריאת השמש אסור לאכול אף סעודת שבת דהוי ס"ק אף בזמן מ"ג וא"כ צריך להקדים מנחה.

אבל המעיין בשו"ע הרב בקונטרס אחרון יראה דרך אחרת בפ' דברי המ"א דקאי על דיעה א' במחבר דבכל אופן יקדים מנחה והבין דעל זה כתב המ"א דהאידינא דסומכין על קריאת השמש מותר להקדים של מוסף והוא ז"ל חולק עליו דלא שייך לאמשוכי בתפלה כ"כ ואם שייך לאמשוכי לא יועיל קריאת השמש.

ויש להבין מאי דוחקיה להרב לפרש פירוש זה בדברי המ"א וע"כ חולק עליו אמאי לא פירש כמו שמפרשים שאר הפוסקים דקאי על דעה ב' ואתי שפיר, ואפשר משום שהוא ז"ל הבין הרמ"א בסי' רל"ב כפשטות הלשון דליש חולקים אי"צ להיתר קריאת השמש ורק סמוך למ"ק צריך היתר זה וע"כ בסעודות שבת דהוי רק סעודה קטנה מותר בלא קריאת השמש וא"כ אי אפשר לפרש המ"א כשאר פוסקים דקאי על דיעה ב' דהא לסעודות שבת אי"צ קריאת השמש ע"כ פירש פירושו וקשה ליה.

ואין לומר דהמ"א סובר דצריך קריאת השמש דוקא בחצי שעה הסמוך למ"ק אבל קודם לזה אי"צ וא"כ קודם לסמוך למ"ק אי"צ קריאת השמש, אין לומר כן חדא דקאי על המחבר וכתב המחבר כגון שאיחר מלהתפלל עד שש שעות ועל זה כתב המ"א דסומכין על קריאת השמש והיינו אף בזמן מ"ג והשנית דהוי ליה לומר דיש חילוק בין סמוך למ"ק לקודם לכן.

הנה בגליון ט' הופיע בירור מהר"ר שניאור זלמן רובינשטיין בענין זה והגנו להשיב על דבריו ולהוסיף קצת מילין בפטפוט דאורייתא.

בשו"ע סי' רל"ב ס"ב אסור להתחיל אפי' סעודה קטנה סמוך למנחה גדולה ורמ"א מביא יש חולקים דסעודה קטנה מותר ואינו אסור רק סעודת נישואין או מילה דהוי סעודות גדולות וי"א דאפי' סעודה גדולה סמוך למנחה גדולה שרי וי"א דסעודה קטנה אפי' סמוך למנחה קטנה שרי **ונהגו להקל כשתי הסברות** דהיינו סעודה גדולה סמוך למנחה גדולה ובסעודה קטנה סמוך למנחה קטנה ואפשר הטעם דסומכין על קריאת השמש (והאידינא סומכין על הרגילות לילך לביהמ"ד והובא גם בגליון הנ"ל) מיהו בסעודה גדולה יש להחמיר אפי' סמוך למנחה גדולה ומסתימת לשון הרמ"א משמע דצריך קריאת השמש בסעודה קטנה דוקא סמוך למנחה קטנה אבל במנחה גדולה אי"צ לזה ועל פי זה כתב כבוד מעלתו דמותר לאכול סעודה קטנה עד סמוך למנחה קטנה אף דאין לו היתר של קריאת השמש.

והנה המחבר כאן בסי' רפ"ו ס"ד מביא ב' דיעות דיעה א' דמשהגיע זמן מנחה צריך להקדים מנחה בכל אופן דיעה ב' דדוקא כשצריך עכשיו להתפלל שתיהם כגון שרוצה לאכול צריך להקדים מנחה אבל בלא"ה יקדים מוסף **והרמ"א מביא דיעה ג'** דהיא דעת הר"י ובהרא"ש בשם הירושלמי דאם הגיע זמן מ"ק מתפלל של מנחה תחילה ולירושלמי מבואר דאין חילוק אם רוצה לאכול או לא אלא קודם מ"ק מתפלל קודם מוסף ואחר מ"ק מתפלל קודם מנחה והר"י נקט כשתי הסברות דהיינו קודם מ"ק תלוי באם רוצה לאכול ואחר מ"ק צריך בכל אופן להקדים מנחה והרא"ש נקט כדיעה ב' במחבר.

(ומה שמביא מעלתו ממקור חיים דתמה על הגה זו שאינה מוסכמת וכבודו מפרש הרמ"א עד שאינו מבין מה קשה ליה למקור חיים לכאורה שגגה היתה לו דהמקור חיים הבין דרמ"א רוצה לפסוק לגמרי כירושלמי דתלוי רק במ"ק ועל זה תמה דשיטה זו אינה מוסכמת אבל באמת הרמ"א רצה רק לפסוק כר"י דהיינו כב' דיעות וכן נקט בשו"ע הרב ולפ"ז שפיר קאמר הרמ"א ומסתבר מאי דקשה ליה למקור חיים ודברי פי חכמים חן)

ועל מה שכתב המחבר בדיעה ב' שתלו באם רוצה עתה לאכול כתב המ"א וא"כ האידינא דסומכין על קריאת השמש לבהכ"נ אי"צ להתפלל עתה מנחה דהא

היוצא מכל הנ"ל דלרוב הפוסקים סובר המ"א דצריך להיתר קריאת השמש אף בסעודה קטנה בזמן מ"ג וגם מלשון המ"ב בס"ק י"ב שהובא גם בדברי חברינו יש סמך לזה כמו שכתב בסוף דבריו ובפרט האידנא דסומכין על קריאת השמש והוא מיירי בזמן מ"ג כמו שמבואר בדבריו ואם סבירא ליה דאי"צ היתר קריאת השמש בסעודה קטנה בזמן מ"ג אין מקום לומר דסומכין על השמש אלא דסבירא ליה עכ"פ לחשוש לזה דצריך גם בס"ק היתר קריאת השמש.

ומאי דך גיסא נראה משו"ע הרב דפליג על זה דלא צריך קריאת השמש עד סמוך למ"ק וכיון דלרוב הפוסקים צריך לקריאת השמש והרב לא פליג עליהם בהדיא לכאורה נראה לנקוט כוותם דאם רוצה לאכול עתה צריך להקדים מנחה אף שהוא רק סעודה קטנה כיון דאין לו היתר קריאת השמש כיון שהוא בבית

החולים וגם **הגאון הגדול הדומ"ץ שליט"א** אמר לי כן דצריך להקדים מנחה למוסף אבל הוסיף דמי שמקפיד בדרך כלל להתפלל דוקא בזמן מ"ק יש לומר דרואין כאילו עדיין לא הגיע זמן מנחה כיון דלדידה אין עכשיו זמן מנחה ע"כ המקפיד יכול להקדים מוסף עד זמן מ"ק ואפי' אם רוצה לאכול יכול להקדים מוסף.

ומ"ש מעלתו דאף סמוך למ"ק לכאורה יכול להחליט בדעתו שאין רוצה לאכול עכשיו צריך עיון מה יחשב להפסק לסמוך עליו שלא יהא צריך להקדים מוסף כיון דאחר מ"ק בודאי אסור לאכול קודם מנחה ויש לו רק כחצי שעה וחלק מזה ילך לתפילת מוסף א"כ במאי יפסיק.

ע"כ כל חכם יעשה בדעת לשאול ממורה הוראה שלו **קודם שיבא לזה** מתי יקדים מוסף ומתי יקדים מנחה ובאיזה אופן מועיל הפסק ומה יחשב הפסק.

מאמר ליבון הלכתא

ליבון על תשובה מ"ג (שמופיע לעיל)

בענין מה שכתב הרה"ג ר' יצחק יודא משה גוטמאן שליט"א.
דהלהב אינו מוקצה משום דעדיין ראוי למלאכתו הראשונה.

הרה"ג ר' יצחק יודא משה גוטמאן שליט"א

מור"ץ - ראה"כ בכולל צעירים

כבוד הר"ר איתמר פעלבערבוים שליט"א.

מה שהערת דמש"כ הוא עפ"י הרשב"א אבל המחבר לא ס"ל כן כמוש"כ רעק"א אכן רעק"א כתב דלהמחבר אסור במחט שנשבר בשבת אבל לא משום דלהמחבר אסור בעושה מלאכתו הראשונה רק דמחט שנשבר אינו בגדר זה שעושה מלאכתו הראשונה ובזה הוא דלא כמוש"כ הרשב"א דנטילת קוץ הוא מלאכתו הראשונה.

וז"ל רעק"א בהגה דלא דמי למחט דאין עומד כלל למלאכתו ובדפוס ברלין לשון רעק"א דאנן מחלקינן דמחט גרע טפי יותר דאין עומד כלל למלאכתו עכ"ל.
ובפמ"ג א"א ס"ק כ"ח ז"ל דמחט שבורה אי לאו דזורקו בין גרוטאות הוה שרי אע"ג דאין עושה ממין מלאכה הראשונה כלל עכ"ל הרי דקרי נטילת קוץ דאינו מעין מלאכה ראשונה כלל וזה דלא כהרשב"א.

הרה"ג ר' עזריאל טייטלבוים שליט"א

ראש ההבורה הל' שבת לפני"ה

דבריו דשירי מחצלאות אם נשבר מער"ש כיון דהדרך לזורקו הוי מוקצה, ולכאורה צ"ל דהמחבר ס"ל כתוס' דהגמ' לאו דוקא ולפי"ז אין מקור בגמ' דדבר שעושה מעין מלאכתו הראשונה אם הדרך לזורקו אינו מוקצה, וגם הרשב"א לא אמר דין זה מסברא רק מכח הגמ' ודו"ק, וכ"ז נראה בכוונת רעק"א נדפס בשו"ע הדרת קודש על שו"ע סעיף י"א.

אולם באמת אין שום הכרח שהמחבר חולק על יסודו של הרשב"א כי עי' בחי' הריטב"א החדשים שהגם שס"ל כהרשב"א ביסוד זה דכלי שנשבר ועושה מעין מלאכתו הראשונה אף שהדרך שזורקו לאשפה מותר לטלטל מ"מ ס"ל דלא בעינן שיהא נשבר בשבת אלא אף אם נשבר בחול דינא הכי וראיית הרשב"א ממחט תי' בע"א והוא דמחט אינו ראוי למעין מלאכתו הראשונה כי כשהוא שלם אין מלאכתו ליטול בו את הקוץ ולפי"ז אין הכרח שהמחבר חולק על דינו של הרשב"א אולם אין לנו גילוי ע"ז בפירוש.

תמצית היוצא דין זה ששברי כלים שראויין למעין מלאכתן הראשונה והדרך לזורקו לאשפה אי מותר לטלטל הוא לכאורה פלוגתא דהרשב"א ס"ל דמותר וכן הריטב"א, והתוס' ודעימיה כנראה חולקין ע"ז והמחבר לא אתי כהרשב"א בסוגית הגמ' אבל אתי כהריטב"א, אולם אין הכרח ואפשר שס"ל כתוס' ולכ' הוי ספיקא דדינא.

והגם שמוקצה הוא איסור דרבנן וספיקו לקולא, מוקצה הוי דשיל"מ לרעק"א (עי' בהגהותיו סי' ש"ח סעיף ז') ומג"א סי' ש"י ס"ק ח' וסי' תצ"ח ס"ק ס"ו וספיקו להחמיר, אולם נודע דעת הצ"ח (בפסחים ט: ועוד מקומות) וכן הוא בנודע ביהודא תנינא (או"ח סי' ע"ד), דלענין השתמשות לא שייך הדין של דבר שיש לו מתירין כי ההשתמשות של היום לא יהיה שייך למחר, **וצריך עיון לדינא.**

אולם בספיקא דדינא באיסור דרבנן בדשיל"מ עי' פר"ח (או"ח סי' תצ"ז סק"ג) ובפרמ"ג (פתיחה להלכות יו"ט ח"ב פ"א אות כ"ז) ושו"ת רעק"א סי' ס"ה שמקילים אולם עי' מהרש"א (ביצה ג:) שהביא תוס' ישנים דמוקצה יש להחמיר בספיקי כמה"ת הו"ד בפרמ"ג רנ"ב א"א ס"ק כ"ו וצ"ע לדינא.

לכבוד הרה"ג ראה"כ צעירים אחצ"ה שליט"א,
ראיתי מש"כ מע"כ דיש לסמוך על הרשב"א בכלי שנשבר בשבת והדרך לזרקו לאשפה וראוי למעין מלאכתו שמותר לטלטלו, ולענ"ד זה מחלו' הראשונים, והריני דן כתלמיד, כי תורה הוא וללמוד אני צריך.

בנידון שנשבר הסכין בשבת אם מותר לטלטל הסכין והנה הסכין עדיין ראוי למעין מלאכתו הראשונה אבל הדרך לזורקו לאשפה ולכ' דין זה הוא פלוגתא דקדמאי כמו שנבאר:

והנה בגמ' שבת קכה. שנינו אמר בר המדורי אמר שמואל קרומית של מחצלת מותר לטלטלם בשבת, מ"ט אמר רבא בר המדורי אסברא לי מחצלת גופא למאי חזיא לכסויי ביה עפרא הני נמי חזיין לכסויי ביה טנופת והק' התוס' (ד"ה מחצלת) דלמה ליה להגמ' לומר דהמחצלת חזי מעיקרא לכסויי ביה עפר וראוי למעין מלאכתו הראשונה הא פרקין דלא בעינן בשברי כלים שיהא ראוי למעין מלאכתו הראשונה ותי' דלרווחא דמילתא קאמר הגמ' וכ"ה בתוס' הרא"ש ובחי' הר"ן.

אולם הרשב"א תי' בענין אחר והוא דהקרומית אין אדם מצניען אלא הדרך לזורקן לאשפה ואף ששברי כלים שהדרך לזורקן הוא מוקצה לזה חידש הרשב"א דכלים שעושין מעין מלאכתן הראשונה אף שהדרך לזרקן אינו מוקצה והקשה דהא במחט שנשבר אמר רבא דאסור לטלטלו והטעם מפני שאדם זורקו בין גרוטאות ואף שמחט ראוי לנטילת הקוץ שהוא מעין מלאכתו הראשונה לזה כתב דשם מיירי דנשבר בערב שבת וביהשמ"ש לא היה מוכן ע"ג אביהן.

תמצית היוצא מן הרשב"א דכלי שנשבר וחזי למעין **מלאכתו** הראשונה ונשבר בשבת שהיה מוכן ע"ג אביו מותר לטלטל ובנה יסודו מהסוגיא של קרומית דהגמ' אמר שהוא ראוי למעין מלאכתו הראשונה.

והנה התוס' ודעימיה לכ' לא סבירא להו כהרשב"א דאי סבירא ליה לא היה להם לידחק דהגמ' לרווחא דמילתא קאמר.

והנה המחבר סי' ש"ח סעיף י"ב כתב "שירי מחצלאות מותר לטלטלם דחזי לכסוי ביה טינופא ואם זרקה לאשפה מבעוד יום אסור לטלטלם"

חזינן דדוקא אם זרקו "מבעוד יום" הא אם נשבר בער"ש מותר לטלטלו וזה לא כדברי הרשב"א, דלפי"ד

הרה"ג ר' יצחק יודא משה גוטמאן שליט"א

מרח"ץ - ראה"כ בכולל צעירים

כבוד הרה"ג ר' עוזיאל טייטלבוים שליט"א

ראיתי מה שכתבת להעיר על דברינו מהסוגיות הגמ' והראשונים בדברים הקילורין לעינים ומשיבין את הנפש כדרכו של תורה, ואכן לירד לעומק הכוונה יש לפרש ולהאריך יותר

כלי שנשבר מצינו בגמ' שלש מדרגות, **דרגא א'** אם השבר אינו ראוי לכלום אסור לטלטלו לכו"ע.

דרגא ב' שהשבר ראוי למלאכה אבל אינו כעין מלאכתו הראשונה כגון כלי שנעשה לקבל בתוכו והשבר אינו ראוי לקבל בו רק ראוי לכיסוי כלי ובזה פליגי בהמשנה (קכ"ד ע"א) ר' יהודה וחכמים, לחכמים סגי בזה ור' יהודה חולק דבזה לא סגי ודוקא בעשה מעין מלאכה הראשונה **וזהו הדרגא הג'** דהשבר ראוי למעין מלאכה הראשונה.

ומסקנת הגמ' דמחלוקת ר' יהודה וחכמים הוא בנשבר בשבת דחכמים סברי דמוכן הוא ור' יהודה סבר דהוא נולד

ופליגי הפוסקים בהסבר וטעם מחלוקת ר' יהודה וחכמים, דעת המג"א (ס"ק י"ד וט"ו) שפליגי אי נולד אסור או לא והיינו דאם הכלי עושה כעין מלאכה הראשונה אינו נולד ומותר אפי' לר' יהודה אבל אם אינו עושה מעין מלאכה הראשונה הוא נולד ולכן אוסר ר' יהודה וחכמים לית להו איסור נולד.

ודעת הבית יוסף וט"ז דגם חכמים אוסרים בנולד ופליגי בגדר נולד ובא"ר ס"ק ט"ו ותוס' שבת ס"ק כ"ו.

ובאמת הוא מחלוקת הראשונים דמפשטות דברי התוס' קכ"ד ע"ב ד"ה ורבא אמר, ומדברי המלחמות ריש ביצה מבואר דת"ק טעמו משום דלית ליה מוקצה ונולד וכ"כ התוס' בחולין נ"ה א' ד"ה שיעורין ומדברי בעל המאור שם משמע כהב"י וט"ז ועי' בזה באריכות בספר מנורה הטהורה.

והנה בדרגא ג' דהשבר כלי ראוי למעין מלאכה הראשונה, בזה כתב הרשב"א דאם הדרך לזורקו ונשבר בשבת כיון דראויה למלאכתו הראשונה אינו מוקצה.

וכדאי להביא לשון הרשב"א וז"ל **הא דאמר שמואל** קרומית של קנים מותר לטלטל בשבת: איכא מאן דמפרש

דדוקא בשנשברה בשבת הא בחול לא, משום דאין אדם מצניען אלא זורקן לאשפה או מיחדן להסקה, ומיהו בשנשברה בשבת והוכנו אגב אביהם והכי נמי בשבת חזיין למלאכתן ראשונה שרי, הא לא חזי למלאכתן ראשונה לא ואע"ג דחזו לכפורי ביה טנפא, כיון דבחול אדם זורקן לאשפה או מסיקן תחת תבשילו, והיינו דאיצטריך בר המדורי לפרשה, משום דמחצלת גופה למאי חזיא לכסויי בה עפרא האי נמי חזייה לכסויי ביה טנפא, ואע"ג דלא קיימא לן סבבי יהודה דבעי מעין מלאכתן ראשונה. ומחט של יד שנטל חרדה או עוקצה שאסר רבא לעיל (קכ"א) וקא יהיב טעמא לפי שאדם זורקה בין גרוטאות, והיא בשניטל חרדה ועוקצה מערב שבת, הא ניטל בשבת שרי הואיל והוכנו אגב אביהם וחזיין למלאכתן הראשונה, דהא בחול נמי ניטלין בה את הקוץ. כך נראה לי לפי פירוש זה עכ"ל.

היוצא לנו מדברי הרשב"א

א) מימרא דשמואל קרומית של קנים מותר לטלטל בשבת הוא דוקא כשנשבר בשבת, ודוקא מטעם דראוי למלאכתו הראשונה, הא אם נשבר בחול אסור לטלטלו בשבת מטעם דהדרך לזורקו.

ב) מחט שניטל חרדה דאסור בטלטול הוא דוקא כשנשבר בחול הא אם נשבר בשבת הוא מותר בטלטול דחזי למלאכתן הראשונה דבחול נמי נוטלין בו את הקוץ.

והנה הראשונים שתירצו את הגמ' באופנים אחרים יש מקום לומר דלא ס"ל דמעין מלאכתו הראשונה מועיל שלא יעשה מוקצה וחולקים על הרשב"א אבל י"ל דאיכא טעמא אחרינא דלא תירצו כהרשב"א אבל לענין דינא מודו ליה, דהוא סברה יפה מעצמו כיון דהיה כלי בתחלת השבת וגם עכשיו ראוי הוא.

ומעתה שפיר י"ל דהתוס' ושאר ראשונים שלא תירצו כהרשב"א הוא משום דרק אם נאמר דקרומית של מחצלת הדרך לזורקו ואין הדרך להשתמש בו אז יכולין לתרץ כהרשב"א אבל אם דרך בנ"א להשתמש בו אז אין צריכין למעין מלאכה ראשונה, וא"כ התוס' וסייעתו י"ל דהיה פשוט להו דאין הדרך לזורקם, ועכ"פ לא רצו לאוקמי דהגמ' מיירי רק באופן זה דהדרך לזורקם ולכן לא תירצו כהרשב"א.

לזורקו, ולא דמי למחט שהדרך לזורקו, וא"כ שפיר ויפה לומר דלכן לא כתבו הראשונים כתירוצו של הרשב"א, ואחרי שהוכחנו שאין ראי' משאר הראשונים דלא ס"ל הלכה של הרשב"א דדבר שדרכו לזרקו אם נשבר בשבת וראוי למלאכתו הראשונה מותר בטלטול, למעט במחלוקת עדיף.

ומעתה נבוא לבאר דברי רעק"א,

המשך יבא בגליון הבא בעז"ה.

ולא תימא דדחיה בעלמא הוא, דהא בהכרח דהראשונים פליגי על הרשב"א בזה וסוברים דאין הדרך לזרוק שיירי מחצלת דהרי כתב הרמב"ן בחידושו (על דף קכ"ד ע"ב) וז"ל וקרומית של מחצלת נמי שרי והוא הטעם דכיון דמכלי אתי וחזי לתשמיש הלכך מותר לטלטל, ומיהו אם היו קרומיות מבע"י וזרקן לאשפה אסורין עכ"ל ומובא בהרב המגיד פכ"ו הל' ו', ובב"י וכן פסק המחבר בסעיף י"ב, הרי דנקטינן למעשה דאין הדרך

מדבריו הקדושים של מרן רביה"ק זי"ע בספה"ק עבודת עבודה

בענין מה שלמדנו בסימן רצ"ט סעי' י'

נישט זיין כאטש קיין בעלי נפש.

די וואס פארשטייען לערנען, זאלן נאכקוקן שטאטלעך, וועלן זיי זעהן אז ס'איז נישט סתם אווי ווי מ'מיינט, אזא הפקר זאך, געזאגט ברוך המבדיל און פערטיג, אז איינער קען נישט איז אן אנדערע זאך, ער איז צריך לעשות מלאכה, ווער זאגט ער ברויך, און אז ער ברויך, ברויך ער דען שוין יעצט, ער מאכט אפ ער ברויך. און אז ער ברויך אמאל, מיינט דאס ער ברויך שוין יעדע וואך, מ'קען פארשטיין, ס'קען אמאל פארקומען אז ער ברויך. און אפילו ווען ער ברויך זאגט דאך דער מגן אברהם אז מ'זאל נישט אווי טון לכתחלה, און ס'איז קעגן דעם דעת הזוהר אויך, נאר אמאל, אז ס'איז זייער א גרויסער צורך, קען מען פארשטיין און מ'קען זיך סומך זיין אויף דעם.

אווי ברויך מען אין די תורה אריינקוקן, מ'זאל פארשטיין יעדע זאך גרונטליך, נישט אויבערליך. יעדע זאך ברויך א פירוש לפירוש, ווי די גמרא זאגט דאס לשון (שבת לא.), ואידך פירושא הוא זיל גמור, כדי צו וויסן די פירוש פון א זאך, ברויך מען גוט צו לערנען. איך זאג עס דא לגבי דעם וואס מ'האט געשמועסט, אז איינער לערנט פארשלאפן, האט ער נישט די ריכטיגע פארשטאנד אין א זאך, יעדע זאך וואס מ'לערנט, יעדע סעיף אין שלחן ערוך, דארף מען ארומנעמען פון אלע זייטן, אזוי ווערט מען אלץ געוואויר נאך, מ'פארשטייט אלץ טיפער, וואס דער ריכטיגער פשט איז.

איך וויל דערמאנען דא אזאך, וועגען האבן די ריכטיגע הבנה אין תורה, ס'קומט נישט אהער צו אונזער ענין דוקא, איך וויל אבער מעורר זיין אויף דעם, איך האב שוין מעורר געווען יענע וואך, און איך וועל עס זאגן נאכאמאל, ס'זענען פאראן וואס זענען זיך נוהג, אז מוצאי שבת זאגן זיי ברוך המבדיל בין קודש לחול, און זיי טוען שוין א מלאכה, נאך פאר מעריב, צו פארן בענטשן נאך, זיי זאגן ס'שטייט אזוי אין שולחן ערוך.

און איך שריי אויף דעם, ס'איז נישט איינפאך, אין שולחן ערוך שטייט (ס'רצ"ט י') ואם צריך לעשות מלאכה אומר המבדיל אז איינער ברויך, וואס הייסט ער ברויך, אז תשעה באב געפאלט מוצאי שבת, ברויך מען דאך אויסטון די שייך, און זאגן בורא מאורי האש, אבער סתם אזוי, אז ער זאגט ער ברויך, פון וואנד ווייס איך אז ער ברויך, שוין פאר מעריב ברויך ער טון די אלע זאכן.

נאכדעם קוקטס אריין אין מגן אברהם דארט (סק"ז), ער ברענגט פון דרכי משה און פון זוה"ק, וואס זאגן אויף דעם געוואלדיג הארב, און ער פירט אויס, אז ביז נאך אתה חוננתנו טאר מען זיכער נישט טון קיין מלאכה, און א בעל נפש זאל מחמיר זיין נישט צו טון בין נאך ואתה קדוש, בלייבט דאך די הלכה אז מ'טאר נישט. און ווען ער זאגט וואס א בעל נפש זאל טון, מיינט עס נישט אונז (בתמיה), ס'זענען דאך דא אסאך מדרגות אין נשמות, ס'איז דא נפש רוח נשמה, נפש איז די קלענסטע מדרגה, יונגעלייט וואס גייען מיט ווייסע שטרימפ שבת, זאלן

(שפתי קודש - פרשת פנחס)

